

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Andra Kammaren. N:o 29.

Lördagen den 6 April

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 30 nästlidne mars förda protokoll.

§ 2.

Anmäldes och godkändes statsutskottets nedannämnda förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 27, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

n:o 28, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående räntefrihet för oguldna återstoden af ett Vesans kärr- och sjö-uttömnings- samt odlingsbolag beviljad lån.

§ 3.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att herr generalkonsul C. O. Berg är sängliggande sjuk och därför ej kan infinna sig vid dagens riksdagssammanträde; intygar Stockholm den 6 april 1889.

A. Werner,
legit. läkare.

§ 4.

Föredrogs men blef å nyo bordlagdt bevillningsutskottets memorial n:o 9.

§ 5.

Till behandling företogs härefter statsutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret.

Punkterna 1—6.

Biföllos.

Punkten 7.

Lades till handlingarne.

Punkten 8.

Bifölls.

Punkten 9.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen:

att, med godkännande af i statsrådsprotokollet den 12 januari 1889 angifna grunder för organisation af en trängbataljon å Karlsborg jemte hvad som föreslagits beträffande personalens aflöning, till genomförande af den del af bataljonens organisation, som skulle ega rum under år 1890, anvisa 150,000 kronor;

att medgifva, att de besparingar, som under uppsättningstiden kunde å omförmälda, för den nya trängbataljonen afsedda medel beredas, måtte af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter; samt

att *dels* låta ordet »reservationsanslag» utgå från titeln å nuvarande anslag till trängen, *dels ock*, vid bifall till hvad som föreslagits om uppsättande af en andra trängbataljon, under samma anslagstitel såsom reservationsanslag uppföra nyss omförmälda belopp med 150,000 kronor, och hemställde utskottet under denna punkt, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte af Riksdagen bifallas.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot af herrar *C. Ifvarsson, A. P. Danielson, A. Persson* i Mörarp, *N. Petersson* i Runtorp, *Lasse Jönsson, H. Andersson* i Bringåsen, *J. Anderson* i Tenhult, *A. Petersson* i Hasselstad, *L. F. Odell, C. J. Petersson* i Eksebo, *A. G. Anderson* i Himmelsby och *A. Johansson* i Löfåsen yrkats:

a) att ordet »reservationsanslag» måtte utgå från titeln å anslaget till trängen; och

b) att hvad Kongl. Maj:t föreslagit beträffande uppsättande af en andra trängbataljon icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Danielson: Herr talman, mine herrar! Som herrarne finna, hafva åtskilliga af statsutskottets ledamöter i denna punkt haft en annan uppfattning än den, som utskottets flertal biträdt, samt äfven i en reservation, som återfinnes i betänkandet, för denna uppfattning anført sina skäl. Jag ber att på de grunder, som inne-

fattas i motiveringen till denna reservation, få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt samt bifall till det förslag, som innefattas i reservationen, nemligen:

a) att ordet »reservationsanslag» må utgå från titeln i anslaget till trängen; och

b) att hvad Kongl. Maj:t föreslagit beträffande uppsättande af en andra trängbataljon icke må vinna Riksdagens bifall.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Reservanterna hafva, såsom nyss anfördes, afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag och ansett, »att, då de till fjerde hufvudtiteln utgående anslag under en följd af år betydligt ökats och jemväl nu vid föreliggande statsreglering med all sannolikhet komma att ytterligare förhöjas, ett organisationsförslag af sådan omfattning som det förevarande icke bör med iakttagande af nödig försigtighet vid statens utgifter, tillstyrkas»; hvarjemte reservanterna förmenat, att tillräcklig erfarenhet i afseende å den redan befintliga trängbataljonen ännu icke vunnits.

Jag finner för min del det ganska naturligt, att de personer, som icke fullt inse och följaktligen icke kunna vara fullt öfvertygade om nödvändigheten af de militära behof, som framställas, kunna tycka att tillgodoseendet af dessa behof kostar mycket pengar, samt att de följaktligen försöka spara och hålla igen. Det är en ganska naturlig företeelse; den upprepas också i alla länder. Men en lika naturlig sak är, att den, som skall stå i spetsen för ett departement, har skyldighet att framhålla de behof, som äro oafvisliga. Han måste ock söka se till, att de fyllas på det billigaste sätt. Detta är gjordt här. Kongl. Maj:t har förklarat, att han tills vidare kan hjälpa sig med tre trängbataljoner genom att vid bataljonerna använda ett större antal beväring än förut beräknats. Det är gifvet, att i ju större proportion i förhållande till den öfvade stammen man använder den öfvade beväringen, desto svagare och klenare blifva förhållandena. Men det *kan* gå för sig. Man har således, som sagdt, sökt att göra saken på det billigaste sätt genom att blott uppsätta tre bataljoner men antaga mera beväring vid hvarje bataljon. Man har också, då man ifrågasatt uppsättande af en ny trängbataljon, ansett sig böra föreslå dess förläggande till det billigaste ställe, nemligen Karlsborg, der det finnes en del byggnader, hvilka genom korpralskolans upphörande derstädes blifva lediga. Kongl. Maj:t har nemligen bestämt, att korpralskolan hädanefter skall förläggas vid regementena, hvarigenom de byggnader, som af skolan användes å Karlsborg, kunna upplåtas till trängen. Det blir således relativt billigt att derstädes inhysa den nya bataljonen.

Det talas så ofta om de stora militära utgifterna. Såsom jag nyss nämnde, är det ganska naturligt. Men jag vill dock upplysa, att de militära utgifterna hos oss äro nära nog de minsta i förhållande till samma utgifter i de flesta andra länder. Om man

- nemligen räknar efter folkmängden, gå i Sverige utgifterna för landt- och sjöförsvaret tillsammans till 5 kronor 90 öre eller till

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

nära 6 kronor per man. Nu är det gifvet, att man icke direkt kan jemföra Sverige med andra länder, som äro mycket rikare. Ty en krona per man är mycket mera i Sverige än t. ex. Frankrike och England. Men så ser man också, att, om man sammanslår kostnaderna för landt- och sjöförsvaret — och det bör man göra, emedan i somliga länder nästan ingenting, i andra länder mycket lägges ned på sjöförsvaret — dessa kostnader uppgå i Frankrike till 18 kronor och i England till 15 kronor per man. Deremot är det i Tyskland relativt billigare, i det de ifrågavarande kostnaderna der uppgå till 12 å 13 kronor per man; och sedermera får man gå ända till Schweiz, Portugal och Ryssland för att finna de länder, der de militära bördorna i kronor per man icke äro större än hos oss. Det hindrar likväl icke, att de kunna kännas tunga nog ändå. Men jag har velat framhålla, att de hos oss icke äro större utan mindre än i de flesta andra länder.

Hvad den omständigheten beträffar, att slutsumman på fjerde hufvudtiteln på de sista åren ökats så betydligt, är det väl sant; men detta är fallet med andra hufvudtitlar också, och det blir alltid fallet, då ett land får utveckla sig i fred. Om vi se på perioden 1880—1888, har under den tiden fjerde hufvudtiteln ökats med omkring $2\frac{1}{2}$ millioner kronor. Men i denna ökning ingå öfver $1\frac{1}{3}$ million kronor rustnings- och roteringsunderstöd, som gått till rust- och rotheällarne, och det är ju ingen direkt ökning för fjerde hufvudtiteln, utan en omflyttning af bördorna. Således återstår en ökning af 1,300,000 kronor. Ser man på 8:de hufvudtiteln, så har den ökats med 2,700,000 kronor, eller med nära dubbelt så mycket som den 4:de. Den 7:de hufvudtiteln har ökats med 2,000,000 kronor och den 6:te med 700,000 kronor, förutom extra anslag till jernvägar. Det visar sig sålunda, att alla hufvudtitlarne ökats, hvilket är helt naturligt, i mån som landet fått i fred allt mer utveckla sig.

Skall man emellertid kunna begära, att manskapet skall kunna bära krigets ansträngningar, i marscher, i att frysa, blifva våta och ligga ute, så måste de, för att icke blifva sjuka, hafva mat, mycket mat och mat i rättan tid. Och det måste finnas någon, som förser dem dermed, och det är trängen, och man måste således hafva en trängtrupp, som för fram maten. Man har under de senaste årens fälttjenstöfningar haft erfarenhet af, huru som den nya trängbataljonen underlättat öfningarna högst betydligt. Då trupperna framkommit trötta och hungriga och kanske vid mindre godt humör, och innan de hunnit ordna sina läger, så har trängen kommit till dem med mat. Och jag vågar påstå, att ingen trupp inom armén blifvit så hastigt populär som trängen; ty hvar och en har genast insett, att han hade en personlig fördel för honom. Detta måste framhållas.

Men det är äfven ur en annan synpunkt, så väl militärisk som humanitär, som trängen är nödvändig, nemligen ur sjukvårdens. Det är en ovillkorlig skyldighet för staten att tillse, att de som såras i strid för fäderneslandet icke lemnas utan bistånd, att man söker rädda deras lif och lindra deras plågor, om möjligt är. För

detta ändamål har man vid hvarje regemente sjukvårdssoldater, hvilka hafva att främst taga de sårade ur striden. Vid hvarje fördelning måste också finnas de, som vid förbandsplatserna mot-taga och sköta dem, som sårade förts ur striden, samt skicka dem till de flyttande sjukhusen i närheten och så fort som möjligt derifrån sätta dem på jernväg eller prämar för att föras till hemorten. Detta allt måste vara noga organiseradt, ty man har icke rätt att behandla landets barn så, att man icke tager reda på dem, då de blifva sårade. Man kan vara hårdhertad och säga, att man bryr sig icke om, huru det går härmed, blott man vinner segern. Tag fram så många som möjligt i första ledet, offra 7, 8 till 10 tusen man. Dermed förlorar man mindre. Man skulle kunna säga så, men utom att det icke kan vara rätt i öfrigt, så är det icke heller militäriskt riktigt. Det finnes nemligen något, som heter den preventiva sjukvården, som afser att hindra att folk blifva sjuka. Jag vill icke tala om våra egna arméer, der sjukdomarne härjat så, att många ej ens kommit i strid med fienden. Och i alla krig finner man, att de, som fallit offer för sjukdomar, varit vida flere än de, som fallit för fiendens hugg och kulor. Man har sett segrande arméer, som gått fram öfver fiendeland och måst sluta med att vända om till följd af sjukdomar. Ett exempel i motsatt riktning hafva vi från 1870 års krig. När den tyska armén låg utanför Metz, började den svåra sjukdom, som hotade decimera armén. Men genom läkarnes insigtsfullhet, som påpekade hvad som var farligt, och befällets kraftiga ingripande, så hölls dock armén så frisk, att den kunde efter belägringens slut göra den våldsamma marschen till Orléans, som var besatt af fransmännen. Man finner der, hvilken vigt det ligger uppå att hålla trupperna friska, äfven om man ej skulle hysa något medlidande med dem, men detta kan icke ske utan träng och sjukvårdstrupper.

Äfven ett annat skäl tillkommer. Man har sökt att här göra allt så billigt som möjligt, att endast använda stammen till ledande krafter. Man kan verkligen i trängen med mera fördel än vid något annat vapen använda beväring, därför att trängen egentligen ej är ett stridande vapen utan en ordnad användning af en del civila yrken för kriget. Och om man således väljer trängbeväringen med omsorg och uttager dem, som utöfva de erforderliga civila yrkena, gå dessa till öfningarna med större förkunskaper än andra värnpliktige och kunna äfven under den korta öfningstiden af 42 dagar sätta sig temligen in i hvad de skola göra, och äfven efter öfningarna förkofra de sig i de civila yrkena. Så måste vara förhållandet med t. ex. slagtare, bagare, läkare, fältskärer, kuskar, magasinskarlar o. d. Men det är en naturlig sak, att de också måste hafva någon militärisk öfning, någon hänvisning till hvad det är fråga om. Detta kan endast ske vid trängtrupp. Sedan Kongl. Maj:t framlagt förslaget om organiserandet af tre trängbataljoner, har han bestämt, att två fördelningar beväring skola öfvas vid en trängbataljon, hvarför redan i år hela den norrländska sjukvårds- och trängbeväringen kommer att öfvas vid den härvarande trängbataljonen. Men hela det öfriga Sveriges beväring

Om uppsät-tande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

(Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

kommer icke att blifva öfvad på sådant sätt, därför att vid infanteriet finnas icke några personer, som kunna öfva dem i annat än exercis, hvilken öfning vore relativt bortkastad i förhållande till deras egentliga uppdrag. Och det är synd, att man icke med den lilla stammen kan få ut den stora valuta, det gäller att få, genom att kunna öfva hela trängbeväringen vid alla fördelningar. Som det är omöjligt att skicka ut en armé utan att gifva den mat och sjukvård, måste man hafva trängtrupper, antingen de finnas eller icke, och därför måste man i senare fallet taga ut folk dertill från de andra regementena. Men då kommer man att i ordets egentliga mening decimera de andra regementenas stam — såsom i statsrådsprotokollet omnämnts skulle uttagas från hvarje infanteriregemente 4 officerare och närmare 70 underofficerare, korporaler och gemene man — för att bilda stam till beväringen. Nu är det vid våra infanteriregementen svagaste förhållandet proportionen mellan stam och beväring; och tager man då bort så mycket, blir den ännu klenare. Och hvartill komma de uttagne att användas? Jo, till något, som de aldrig förut gjort, så att det blir illa bestäldt på båda sidor. Kavalleriet skulle då också lemna en hel del stam till träng, och det har min sann intet att vara af med.

På dessa i korthet anförda skäl, som återfinnas till stor del i statsrådsprotokollet, får jag, herr talman, yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bergendahl: Jag vill icke i ringaste mån bestrida lämpligheten, nyttan, ja till och med nödvändigheten att i sinom tid uppsätta den nu ifrågavarande, af Kongl. Maj:t föreslagna och af statsutskottet tillstyrkta trängbataljonen. Men för närvarande kan jag icke vara med derom, utan nödgas förena mig med reservanterna hufvudsakligen på grund af de skäl, som i reservationen anföras på de sista raderna, nemligen att ett ökande af trängväsendet i alla händelser icke bör ske, innan andra viktiga delar af vårt försvarsväsen blifvit närmare ordnade. Jag måste därför *nu* yrka afslag på den kongl. propositionen och utskottets framställan samt bifall till reservanternas förslag.

Herr Kilman: Äfven jag vill, likasom herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, framhålla trängens vikt från de båda sidor, från hvilka den bör betraktas, nemligen *dels* den militära, *dels* ock äfven humanitetens. Ty här är fråga om en humanitetssak. Jag ber herrarne litet hvar tänka efter — vi kunna ju föreställa oss, att vi tillhörde armén och att vi skulle gå i fält eller, om icke vi sjelfva, så t. ex. våra söner — hur det skulle komma att kännas, om, när man dag ut och dag in måste göra ansträngande marscher och komma fram på qvällen uttröttade, så att tungan hänger ut ur halsen, alldeles oförmögna att sjelfve skaffa sig födan, äfven om det skulle finnas tillgång till sådan, hvilket det aldrig gör, man kanske på ett helt dygn derefter icke finge en bit mat. Följden blir naturligtvis, i synnerhet vid vår armé, som hufvudsakligen består af befäl, att hären blir liggande efter lands-

vägarne; och ett så komplett upplösningstillstånd kommer att inträda, att efter 8 dagar icke hälften fins i behåll. Jag går så långt, att jag vågar påstå, att hela vår armé duger till blankt ingenting i fält, med mindre trängväsendet blir ordnad; ty utan mat står menniskan icke ut med dessa strapatser. Ett gammalt ordspråk säger: »kuraget kommer från magen», och under min tjänstgöring i Frankrike hörde jag mer än en gång mina kamrater vid första zuavregementet påstå, att »man slåss mycket modigare, om man slåss — så att säga — med fylld mage än utsvulten». Jag tror, att det der ordspråket är ganska sant, och att det således är rent af obarmhertigt mot armén att vilja skicka den ut i fält, men faktiskt neka den föda.

Sedan hafva vi den andra sidan af saken, nemligen sjukvården. Jag ber herrarne tänka sig den känsla, hvar och en måste hafva, som ger sig i en batalj, då han bestämdt vet på förhand, att, om han blir blesserad, får han bli liggande och kanske stryka med af ganska obetydliga sår, från hvilka han annars om några veckor skulle kunnat bli frisk. Jag vågar tala med någon erfarenhet härom, ty under det danska kriget år 1864, hvori jag deltog, var det mycket dåligt ställt med trängen, och jag försäkrar, att det var ingen behaglig känsla, när man stod i kulregnet, att veta, att, om man blefve blesserad, så blef man liggande der man fallit. Det är således en ren grymhet, som begås, om man vägrar förse armén med träng. Jag frågar herrarne, om I kunnen stå till svars med att, om vi få krig, skicka våra egna söner i fält och faktiskt neka dem mat samt faktiskt låta dem ligga och förblöda på slagfältet, der de fleste endast blifvit sårade. Jemförelsevis ganska få blifva nemligen i striden dödsskjutne, och största delen af de sårade kommer sig, om de få vård; kan någon på sitt samvete taga en sådan sak? Svaret på den frågan torde afgöra, huru vida träng bör finnas eller icke.

Jag förenar mig med herr statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet och yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Thestrup: Ehuru, såsom det föreliggande utskotts-betänkandet gifver vid handen, den kompakta minoriteten inom utskottet, bestående af alla ledamöterna från denna kammare, reserverat sig mot utskottets förevarande betänkande, och det vid sådant förhållande må hända förefinnes ringa eller ingen utsigt att i denna kammare få saken löst på det sätt, jag för min del anser önskvärdt, har jag dock icke kunnat underlåta att yttra några ord, då jag för min del anser den nu föreliggande frågan, om trängens ändamålsenliga utveckling, vara en af de allra mest magtpåliggande, som för närvarande inom krigsväsendets område stå på dagordningen i vårt land. Och jag går så långt, att jag vågar påstå, att, om jag hade val mellan den föreliggande punkten och hvilken annan dermed jemförlig som helst af de öfriga frågor, som i dag skola afgöras på fjerde hufvudtiteln, jag icke skulle vara tveksam i valet.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Frågan om vigten och betydelsen af ett väl ordnad trängväsen torde numera inom alla europeiska länder vara både insedd och erkänd. Äfven i vårt land torde förhållandet i allmänhet vara detsamma. Vid de föregående tillfällen, då vederbörande chefer för landtförsvarsdepartementet haft anledning att dels inför Kongl. Maj:t i statsrådet, dels inför representationen yttra sig derom, hafva så tungt vägande skäl förebragts, att jag tror icke mången skall kunna underkänna betydelsen deraf. Så var äfven förhållandet med de särskilda komiterade, som haft utvecklingen af vårt försvarsväsende eller delar deraf sig anförtrodt; och jag vill med några ord nämna, hvad den komité, som haft i uppdrag att afgifva förslag till reglemente för sjukvården i fält, yttrar i fråga om utvidgning och förstärkning af trängen. Den säger: »Frågan är fortfarande i det skick, att åt densammas lösande måste egnas ett oafåtligt arbete, derest ej i farans stund de dystra minnena från Sveriges krig i seklets början skola återupprepas, och komiterade anse sig såsom slutord kunna uttala, att de under fortgången af sitt arbete allt mera befästats i sin öfvertygelse om den tvingande nödvändigheten af, att armén förses med behöfligt antal redan i fred organiserade trängbataljoner, som i förening med intendenturen skola hafva till uppgift att värna om dess nödvändigaste livsvilkor, förplägnaden och sjukvården». Att så är förhållandet, torde väl icke kunna bestridas.

Till stöd för sitt yrkande om afslag å föreliggande betänkande hafva reservanterna hufvudsakligen anfört två skäl. Det ena är, att »under den korta tid, den nu befintliga trängbataljonen funnits, icke skulle inhemtats en erfarenhet, som berättigar till att besluta uppsättning af en ytterligare sådan». Väl är det sant, att vårt land förskonats från krig eller annat dylikt förhållande, som kunnat gifva en särskild och må hända bitter erfarenhet om beskaffenheten af den nuvarande trängen och behovet af dess utveckling; men trängbataljonen har dock under 4 år varit i verksamhet och, efter hvad jag hört, befunnits i alla afseenden särdeles tillfredsställande. Under denna tid hafva särskilda truppsammandragningar varit anordnade, och äfven om man måste medgifva, att vid den första af dessa trängen, såsom förhållandet måste vara vid hvarje nydanad organisation, lemnade ett och annat öfrigt att önska, var förhållandet vid senare öfningarna sådant, att den visade sig på ett särdeles tillfredsställande och förtjenstfullt sätt motsvara sitt ändamål.

Det andra skälet för afslag skulle vara, att »ett ökande af trängväsendet i alla händelser icke bör ske, innan andra viktiga delar af vårt försvarsväsen blifvit närmare ordnade». Då jag nu anser, att af de försvarsväsendets delar, som för närvarande stå på dagordningen, ingen är viktigare än just ett konsekvent och lämpligt utbildande af trängen, har för mig detta andra skäl icke någon betydelse.

Enär jag således på grund häraf och särskildt efter det uttömande anförande vi nyss hörde från statsrådsbänken är fullt öfvertygad derom, att de uppoffringar, Riksdagen gör i detta af-

seende, långt ifrån att vara bortkastade, tvärt om måste anses nyttiga och af verkligt behof påkallade, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Herr Bratt: Herr talman! Då frågan om kavalleriets organisation för någon tid sedan debatterades i denna kammare, yttrade två af kammarens mera inflytelserika män — båda också ledamöter af statsutskottet — att, om de än förut ansett och arbetat för att försvarsfrågan skulle på en gång och i sin helhet lösas, så vore de dock numera komna till den uppfattning, att lösningen borde ske på de partiella reformernas väg. Nå väl! Här föreligger nu förslag till en partiel reform, en reform som väl icke kan sägas *fullt* tillgodose ett af vårt försvarsväsendes allra viktigaste behof men som naturligtvis i det hänseendet skulle göra hvad den kunde; en reform, som på det kraftigaste är af Kongl. Maj:t påyrkad, och hvars obehöflighet ingen ens gjort något försök att ådagalägga. Man skulle väl vid sådana förhållanden kunna tro, synnerligen med hänsyn till nyss åberopade yttranden, att något egentligt motstånd mot denna reform icke skulle här i kammaren förefinnas. Men långt derifrån. Andra Kammarens *samtliga* ledamöter af statsutskottet hafva nemligen ansett sig förhindrade att tillstyrka organisationen af denna trängbataljon, mot hvars uppsättande man anført först och främst »nödigt försigtighet vid statens utgifter» och dernäst de temligen märkvärdiga skälen, att »under den korta tid, den nu befintliga trängbataljonen funnits, icke torde hafva inhemtat en erfarenhet, som berättigar till att besluta uppsättning af en ytterligare sådan, och vidare att »ett ökande af trängväsendet i alla händelser icke bör ske, innan andra viktiga delar af vårt försvarsväsen blifvit närmare ordnade». Denna senare del af reservanternas motivering, affattad i två särskilda punkter, skall jag be att till en början med några ord få bemöta.

Jag vill dervid betona — hvad för öfrigt ur statsrådsprotokollet tydligen framgår — att det är ett positivt misstag, då man påstår, att erfarenheten från den första trängbataljonen icke berättigar till uppsättandet af en andra bataljon. Det förhåller sig i sjelfva verket alldeles tvärt om. Under de 4 år, som den första trängbataljonen existerat, har en alldeles bestämd erfarenhet vunnits om så väl lämpligheten, under nuvarande förhållanden, af dess organisation och utbildning som dess egenskap att, så långt den räckt till, *väl* fylla sin plats i vårt försvarsväsende. Denna erfarenhet är erkänd af alla militära auktoriteter, som mer eller mindre med trängbataljonen kommit i beröring; och särskildt har trängbataljonens tillfredsställande beskaffenhet kunnat iakttagas under de sista årens stora truppsammandragningar i förening med fälttjänstövningar, ty då har, såsom ock nyss yttrades från statsrådsbänken, denna trängbataljon i afseende på sanitets- och förplägnadstjensten skött sig på ett sätt, som beredt densamma allmänt och odeladt erkännande. Denna del af reservanternas inom statsutskottet argumentation håller således icke streck.

Om uppsät-
tande af en
andra träng-
bataljon.
(Forts.)

Och bättre förhåller det sig sannerligen icke med den andra delen, uti hvilken dock nyss en talare särskildt instämt. Här finner man det egendomliga förhållandet, att på den ena sidan står chefen för landtförsvarsdepartementet, som, stödd på alla militära auktoriteter, stödd på enstämmigt yrkande af särskildt tillsatte sakkunnige komiterade, stödd på alla utländska arméers organisationsgrunder, stödd på erfarenheter från detta århundrades alla krig och slutligen nu också stödd på statsutskottets majoritet, förklarar, och ger skäl för denna förklaring, att ordnandet af trängen nu är en tvingande nödvändighet för vårt försvarsväsen. På andra sidan stå Andra Kammarens statsutskottsledamöter, som visserligen äro mångförfarne män, men bland hvilka dock ingen finnes, som kan tillmätas mera specifika insigter i hithörande förhållanden, och förklara, utan att därför anföra några som helst skäl, att det finnes *andra* delar af försvarsväsendet, som *framför* trängen behöfva ordnas; men *hvilka* dessa delar efter deras förmenande skulla vara, derom lemnas vi i fullkomlig okunnighet. På hvilkendera sidan det rätta här är att finna, derom lär man väl icke behöfva tvifla.

Denna reservanternas motivering kan således ur ingen synpunkt accepteras. Antagligen är den icke heller så allvarligt menad utan tillkommen såsom stöd för *hufvudskälet*, eller »*nödig försigtighet vid statens utgifter*» — ett uttryck, som kan översättas med den formel, hvilken en gång såg dagen i denna kammare och som sedermera öfvergått till allmänt ordspråk: »den största sparsamhet skall iakttagas». Ja väl; den största sparsamhet skall iakttagas. Det är en sanning, hvares vikt och värde af ingen representant ett ögonblick får underskattas, och vare det långt ifrån mig att ned-sätta, än mindre förneka den sanningen. Alla möjliga skäl bjuda oss att iakttaga största sparsamhet, men en sparsamhet, som är *klok* och *ändamålsenlig*. Det finnes emellertid en sparsamhet, som *icke* är klok, utan oklok och oberättigad, en sparsamhet som egentligen är den största misshushållning. Nu är det väl sant, att hvad som i sjelfva verket *är* klok eller oklok sparsamhet, derom kunna meningarna ofta vara delade, och ingen lärer väl då ega rätt förklara, att han bättre och säkrare än andra kan uppdraga gränslinien dem emellan, utan en hvar får på det området handla efter bästa förstånd och samvete. Men, mine herrar, det finnes dock vissa punkter, der vi torde kunna ena oss om, att sparsamhet verkligen är oklok. *En* sådan punkt är nu för handen. Ty är det icke en oklok sparsamhet, om man, under förutsättning af krigets *möjlighet* — utan hvilken förutsättning alla militära anslag äro oberättigade — vill med landets i kriget utsända söners lif och lemmar och helsa och krafter betala hvad som sparas i penningar? Och just en sådan slags sparsamhet iakttagas man, då man motsätter sig det här af Kongl. Maj:t äskade anslaget beviljande.

Trängens uppgift är ju temligen mångsidig. Men den har dock två hufvudändamål, här redan förut tydligen angifna. Dessa båda ändamål äro i och för sig af den betydelse, att alla de öf-

riga nu af oss kunna lemnas å sido, äro nemligen de stridande truppernas förplägnad och sjukvård. Det är ett faktum, som icke låter sig bortresonneras, att, för så vidt båda dessa viktiga grenar af fältförvaltningen skola kunna nöjaktigt skötas, måste man dertill ega särskildt inöfvadt folk, som för öfrigt har fullständig militärisk organisation och utbildning. Der sådant folk saknas, blir arméns förplägnad och sjukvård oregelbunden och dålig; och konsekvenserna deraf äro förut här så riktigt och fullständigt framhållna, att jag dertill icke behöfver foga några ytterligare förklaringar. Jag vill dock i detta hänseende erinra om vårt eget lands bittra erfarenheter från detta århundrades början. Derför kan man ock uttala det påstående, jag nyss gjorde, att de, som motsätta sig organisationen af trängtruppen, vilja »med landets i kriget utsända söners lif och lemmar och helsa och krafter betala hvad som sparas i penningar». Och det är denna sparsamhet, som efter min mening är oklok, ty åt mången, mången kan denna sparsamhet bringa förluster, hvilka både för hans hjerta och hans kassa blefve långt mera känbar än utgifterna för krigsväsendet.

Det finnes nemligen ett förhållande, väl värdt en större uppmärksamhet än som i allmänhet kommer detsamma till del, ett förhållande som, om det till sin betydelse och sina konsekvenser alltid stått våra lagstiftare klart för ögonen, må hända icke så sällan skulle hafva inom denna kammare framkallat andra rådslag och beslut i frågor rörande försvarsväsendet än de, som här sett dagen. Det förhållande, hvarpå jag här syftar, är *vår allmänna värnpligt*.

Äfven om man icke anser sig böra taga någon särskild hänsyn till dem, som frivilligt hängifvit sig åt krigarebanan, dem som, vare sig för att på den vägen söka sin utkomst eller af andra skäl, frivilligt valt militärtjensten till yrke för en längre eller kortare lefnadsperiod, är det ju nemligen aldeles visst och oeftergifligen lagstadgadt, att 12 årsklasser af vår manliga ungdom, deraf 6 klasser i första linien, *verkligen skola* göra krigstjenst om vi få krig. Denna förpligtelse är ålagd våra söner, våra bröder, våra anförvandter, vänner och bekanta, närmare eller fjernare, med ett ord hela vår manliga befolkning mellan 21 och 32 års ålder. Men mot den förpligtelse, som sålunda af statsmagterna blifvit vår ungdom ålagd, att vid behof lagt vundet kläda blodig skjorta för fäderneslandet, svarar eller borde åtminstone anses svara vissa för statsmagterna icke mindre bindande förpligtelser gent emot denna samma ungdom. Om arten af dessa statsmagternas förpligtelser skall jag be att med några få ord få erinra.

Statsmagternas ifrågavarande förpligtelser äro: att *göra de värnpliktige dugliga för kriget*, som numera ställer så ansevliga kraf på deras både intellektuella och fysiska förmågheter; att *organisera* dem för kriget, så att hvar man omedelbart, utan tvekan, utan tidsförlust kan inträffa och finna sig till rätta på den plats, der han i kriget skall verka, inom de på förhand bestämda och i detalj klargjorda truppformationer, uti hvilka kriget måste genomföras; att *utrusta* dem för kriget, så att hvar

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

man erhåller de beklädnads-, bevärnings- och utredningspersedlar, han för fältlifvet behöfver, och samtliga dessa persedlar af nöjaktig och tidsenlig beskaffenhet, så att icke, exempelvis såsom i närvarande ögonblick är fallet, våra värnpliktige skulle kunna af fienden saklost nedskjutas på 12-, 15-, 1,800 meter och derutöfver, under det deras egna vapen verka dåligt redan på 6- å 700 meter och äro fullkomligt magtlösa på 8- å högst 900 meter; slutligen att *sörja för de värnpliktiges alla behof under kriget*, så att de bland annat ej behöfva hungra eller frysa, då de efter marscher och strider som bäst behöfde vederqvickelse, ej heller behöfva förgås af vanvård och elände, då de ligga sårade eller sjuke, under det att *ordnade* förhållanden hade kuunat förskona dem från både det ena och det andra. — Dessa äro statsmagternas förpligtelser gent emot de värnpliktige.

Men om man ur denna synpunkt, alla *andra* viktiga synpunkter oafsedt, om man ur synpunkten af den *allmänna värnpligten*, som hos oss är ett oomtvisteligt, om än ett i hög grad ofulländadt faktum, jemför dessa förpligtelser med sakernas verkliga tillstånd, så måste vi — Riksdagen och enkannerligen denna kammare — erkänna, att vi ännu hafva mycket att göra, innan våra förpligtelser blifvit fullgjorda; och att vi ingalunda stå väl till svars för hvad som blifvit försummadt, framför allt i afseende på *organisation* och *utbildning*. Ty hvarje gång Kongl. Maj:t framhållit de mest påtagliga organisativa bristerna i vårt försvarsväsen, hvarje gång Kongl. Maj:t vare sig på de allmänna eller partiella reformernas väg föreslagit förbättringar, har Kongl. Maj:t *alltid* mött motstånd, *oftast* ett »blekladgt nej», ett obevekligt »non possumus». Och detta ur sparsamhetsskäl, af »försigtighet vid statens utgifter». Men den sparsamheten är, jag upprepar det, oklok; den sparsamheten kan icke, så länge vi nödgas vidgå möjligheten att äfven vi kunna komma att indragas i krig, erkännas såsom berättigad, ty den *kan* blifva liktydig med den kolossalaste misshushållning — en allmän misshushållning med fäderneslandets högsta intressen på samma gång som en *direkt* misshushållning med vår ungdom, vårt framtidshopp.

Då fjerde hufvudtiteln förra året behandlades i denna kammare, fälde en talare på stockholmsbanken ett yttrande, som fäste sig i mitt minne, ty, enkelt som det var, innehöll det en stor och djup sanning.

Hans ord föllo sig ungefär så: hvad vi minst af allt hafva råd till är att underlåta försvara oss.

Ja väl, vi hafva icke råd att underlåta försvara oss. Men hvad vi sannerligen icke heller hafva råd till, det är att, då vi en gång komma derhän, att vi skola *nödgas* försvara oss, tillåta, att kriget hos oss får skörda större offer, än det på grund af sin gifna och oföränderliga natur så att säga har rätt att skörda. Och särskildt hafva vi icke råd, icke rättighet att *ändamålslost* gifva till spillo något enda af de unga lif, som vi dock skola nödgas taga i lagtvunget anspråk för att värna om fäderneslandets sjelfbestäm-

ningsrätt, ja möjligen till och med om vårt svenska folks fortfarande tillvaro såsom en fri och oberoende nation.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herrar *O. Melin*, *Winkrans* och *Andrén* instämde med herr Bratt.

Herr Lasse Jönsson yttrade: Då denna fråga förevar vid 1884 års riksdag, hörde man lika vackra föredrag och lika starka skäl uttalas för oundgängligheten och nödvändigheten af upprättandet utaf den då föreslagna trängbataljonen. Det talades då om all den erfarenhet, man i detta fall vunnit beträffande krig, som förts både i vårt land och andra länder, ja, snart sagdt, om all världens krig. Man berättade om, huru olyckligt de förts för dem, som icke haft någon träng, och tvärt om huru lyckligt det gått för dem, som haft sådan. Trängen sades vara det nödvändigaste af allt, och finga vi icke någon sådan, dugde hela armén till rakt ingenting. Dylika uttalanden hör man, antingen det gäller armén eller flottan. Är det fråga om flottan, heter det, att, om icke en viss fartygscert kommer till stånd, så tjena alla öfriga utgifter till ingenting. På detta sätt är det undan för undan. Ett undantag finnes dock. Nu har den siste talaren på det varmaste förordat herr statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementet föreliggande förslag och sagt, att detsamma stödde sig på all den erfarenhet man vunnit rörande trängväsendet i olika länder, och att således alla skäl talade för trängens ordnande äfven i vårt land. Men det var icke länge sedan samme talare vid behandling af frågan rörande kavalleriets omorganisation — ett förslag som ju äfven uppgjorts af den nuvarande krigsministern — icke kunde understödja eller försvara förslaget derom. Men motsatte han sig förslaget för förslagens skull? Nej, visst icke, ty förslaget innebar en förbättring; utan därför att detsamma var förbundet med någon lindring af indelningsverket. Något annat skäl hörde jag honom icke anföra.

Om man nu med lugn ser på saken, skall man finna, att man måste, såsom vi i vår reservation sagt, vid ett organisationsförslag af sådan omfattning som det förevarande iakttaga nödig försigtighet med statens utgifter. Det har varit ett grundskäl, som vi reservanter stödt oss på i denna fråga. Hufvudsaken är att icke förhastas sig, när det gäller frågor om anslag till sådana improduktiva ändamål som det nu ifrågavarande, ty det är ovisst, huru länge vårt land kan bära alla dessa bördor. Vi hafva redan länge lefvat på ett konstladt sätt, lånat utländska kapital för vårt jordbruk, för anläggande af jernvägar och andra industriella inrättningar och dragit för stora förhoppningar på framtiden. När återbetalningens tid kommer, kunna vi kanske icke betala åter hvad vi lånat.

De herrar, som förordat trängen, hafva sagt, att den uppfyllt alla möjliga fordringar, man kunnat hafva på densamma, samt att den, som herr statsrådet uttryckte sig, blifvit populär i landet.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Men ser man efter, huru den blifvit tillsatt, eller huru folket anskaffats till densamma, skall man finna, att en tredjedel af truppen ännu icke kunnat anskaffas. Är folket der så väl behandladt, och corpsen så populär, hvarför har man då på dessa fyra åren icke fått den fulltalig? Jag undrar därför, om det nu icke kunde vara skäl, när frågan gäller uppsättande af en andra trängbataljon, att äfven tala om, huru svårt det blir att värfva folket till densamma. Det fattas, som sagdt, en tredjedel af truppen vid den nuvarande bataljonen, men hvad som der icke fattas, det är befäl, ty det har sin dryga aflöning och är derfor lätt att anskaffa. Och detta uppsattes äfven ganska hastigt fulltaligt, oaktadt de, som skola utträtta det mycket omtalade storverket, saknades och med 33 procent saknas fortfarande.

Jag tror det är en nödvändig sak att söka undvika att, såsom här gjorts, slå an på känsloträngar och tala om, huru våra söner skulle i krig, om vi icke hade en tillräcklig träng, få ligga och förblöda på slagfältet utan tillfälle till någon hjälp, huru den stackars magen skulle lida, och huru mycket en styf mage skulle utträtta i krig, och dylikt. Sådant är historier, som man kan tala om på andra ställen, men icke här.

Jag vill icke upptaga herrarnes tid längre, utan yrkar nu bifall till reservationen och afslag å Kongl. Maj:ts af utskottet förordade framställning i denna punkt.

Herr Nyström: Herr talman, mine herrar! Med all aktning för de högt ärade reservanternas mening, skall jag likväl på det lifligaste förorda bifall till utskottets förslag. Om i de korta ord, jag kommer att säga, må hända insmyger sig litet af den värme, som den siste talaren funnit så betänklig, så ber jag därför om ursäkt. Jag vidhåller fortfarande, att det icke är något fel, om, då det gäller en fråga som rör fosterlandets försvar, det kommer värme i sinnesstämningen, om man ser saken ifrån någon annan synpunkt än endast den, huru vida dessa penningefrågor precis på öret gå i hop.

Om jag nu anhåller att få förorda utskottets förslag, så sker det i främsta rummet af det skäl, att här icke är tal om någon utvidgning af vår armé, om hvilken utvidgning meningarna ju kunde vara delade så till vida, att man ju kunde föreställa sig, att en dylik utvidgning icke skulle öfverensstämma med en blifvande fullständig organisation af försvarsverket. Det är icke fråga om något sådant här. Det är endast fråga om en inrättning, genom hvars tillkomst vår nuvarande armé, armén sådan vi nu hafva den, i sjelfva verket kommer att göras *effektiv*, kommer att sättas i stånd att uppfylla sitt ändamål. Och detta är naturligtvis en sak af yttersta vikt. Då vi nu i alla fall erkänt, att vi måste hafva ett försvar, då vi accepterat fosterlandspigten och förklarar oss fast beslutne att värna om vår sjelfständighet och på grund deraf, med stora oppoffringar, skaffat oss vår armé och underhålla den, så vore det väl högeligen kortsynt, om vi skulle försumma någon sak, någon inrättning, genom hvilken denna armé skulle sättas i

stånd att uppfylla sitt ändamål. Och detta kan den icke göra, om våra soldater i fält skola stå utan föda, om deras lif skola gifvas till spillo i brist på lämplig sjukvård — en sak, hvartill jag om ett ögonblick skall återkomma — eller slutligen, om de, då det under vissa förhållanden kan tillkomma trängen att framskaffa ammunition, skola stå magtlösa och icke kunna använda sina vapen. Det går ju icke för sig att låta sådant inträffa, att låta en dyrbar organisation vara onyttig.

Hur det under sådana förhållanden kunde gå, det tror jag herrarne hafva sett af de upprörande berättelser från främmande krig, som man fått läsa, och af hvilka det t. ex. visat sig, huru det kan finnas ofantliga och tillräckliga förråd på ett håll, under det soldaterna på ett annat, blott någon mil derifrån, få svälta, därför att icke trängtrupper finnas till hands och besörja transporterna.

Ännu mera framträder trängens nödvändighet, då det är fråga om dess andra viktiga ändamål, nemligen sjukvården, och jag vill påpeka, att här tillkommer något verkligen nytt, här inverka på frågan de senaste upptäckterna och framstegen på kirurgiens och hygienens områden. Visste man redan förut, att den omedelbara hjälpen på slagfältet var af största vikt, visste man då, att lifsräddningen kunde bero på ett skyndsamt omseende och vård, hvarigenom den sårade hindrades att förblöda, så vet man ju numera, att denna omedelbara hjälp, denna hjälp i första hand är så ofantligt mycket mera viktig än man förr trodde. Ty nu gäller det, att de sårade genast ifrån första början vardas omhändertagne, och deras sår antiseptiskt behandlade, så att infektionen må kunna förekommas; och i den mån sådant sker, är det naturligtvis ett ofantligt mycket större antal, som hafva den allra största utsigt i verlden att blifva återstälde och efter krigets slut återinträda i sina hem såsom familjeförsörjare, i stället för att mista lifvet eller komma tillbaka såsom krymplingar. För ett sådant fall, der man förr kunnat påvisa, att lifvet räddats genom ett sådant omedelbart ingripande, kunna vi nu uppvisa ett stort antal fall, der lifsräddningen, helsans bevarande vunnits genom det första förbandet; och det är just detta, som skall af trängen i första linien blifva anlagdt. Och icke nog med detta. Det förekommer ju så mycket annat, som man förr icke visste om, t. ex. i afseende på de sjukas transport. Något hvar af herrarne kunna förstå, hvilken skillnad det måste blifva, om denna transport verkställes af för ändamålet anställdt och öfvadt folk, emot om den skall ske genom öfvade och okunnige, om ock välvilliga, kamrater, och hvilket ofantligt mått af lidande, som i förra fallet kan de sjuke besparas.

Hvad slutligen beträffar den sista delen af trängens uppgift, nemligen att framskaffa ammunition, så skall jag aldrig glömma det intryck, som det gjorde på mig, då jag en gång hörde en af mina bekanta, en tysk general, till mig berätta, huru, då han vid ett tillfälle under fransk-tyska kriget fått order att storma en liten fransk artilleriställning, det då väckte hans förvåning att derifrån icke lossades några skott; huru, då man kommit upp på kullen, den franske befälhafvaren syns sitta der i stum förtviflan, pekande

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

på sina kanoner, och huru det då visat sig, att han — antagligen genom felaktighet i trängväsendet — till sina sexpundiga kanoner fått tolfpundiga kulor! Sådana saker få icke inträffa, och för att förekomma dylika missgrepp och olyckor är det nödigt, icke blott att en träng skall finnas, utan ock att den skall vara väl öfvad, ty det duger icke att *improvisera* en träng. Sådant går nu icke för sig. Under forna tiders krig möjligen, men icke nu, ty det är säkert, att man då skulle få en sådan, som icke skulle kunna uppfylla sitt ändamål, vare sig i afseende på anskaffande af proviant ännu mindre i afseende på sjukvården, ej heller, förmodar jag, i öfriga hänseenden.

Men vidare är det äfven en annan sak, som här kommer till, och det är, att trängsoldaterna få lära sig och öfva sig uti en del färdigheter och förvärfva en hel del insigter, som för det rent borgerliga lifvet äro af vigt och gagn, såsom proviantens vård, fordonens skötsel, sjukvård o. s. v. Man har sålunda att fästa afseende äfven dervid, att på detta sätt uppfostras en hel massa folk, som vid sitt utträde ur krigstjensten komma att föra med sig allehanda nyttiga kunskaper och färdigheter, som sedermera komma staten och andra medborgare till godo och äfven för vederbörande sjelfve skola vara till nytta för deras blifvande försörjning.

Ser man på alla dessa omständigheter och besinnar, huruledes en ordnad träng är en nödvändig förutsättning och ett väsentligt vilkor för, att de stridskrafter, som vi ega, skola kunna komma till behörig användning, så kan man icke värja sig för den föreställning, att det vore af största vigt, om vederbörande läte sitt motstånd falla.

Jag skall nu endast, herr talman, tillåta mig ett tillägg i afseende på ett skäl, som här är framfördt. Jag vill då säga, att, om jag kan förstå sparsamhetens skäl, som säger: »vi ha icke råd», om jag vidare kan förstå skepticisms skäl, som säger: »det är icke visadt, att denna trängbataljon är absolut nödvändig eller att den gör det gagn som framhållits», så kan jag deremot rakt icke förstå, att man utan något af dessa skäl ändock vill, att frågan skall falla, för att man derigenom skall framtvinga en fullständig omorganisation af vårt försvar; att man sålunda, utan afseende derå, att det föreliggande ändamålet är nyttigt och kan vinnas, vill, att vi skola afslå förslaget för att såmedelst genom någon slags pression framtvinga försvarsfrågans lösning i dess helhet. Ty sådant vore åtminstone att avvika från den regel, som, nästan undantagslöst och till så stor heder och så mycket gagn för vårt statslif, gjort sig gällande inom riksdagen, nemligen att hvar sak skall prövas och bedömas endast efter det gagn och den nytta, som densamma kan styrkas hafva.

Herr talman! Jag är på grund af känningar efter mitt olycksfall ur stånd att vidare fortsätta, men med stöd af hvad jag anfört skall jag på det varmaste yrka bifall till utskottets förslag och hemställer till reservanterna och de med dem liktänkande, huru vida de icke i denna punkt ville låta sina betänkligheter fara

och med hänsyn till den bevisade nödvändigheten af den nya inrättningen antaga densamma.

Med herr Nyström förenade sig herrar *Wretlind, Lindmark, Styffe, Werner, Beskow, Cederschiöld, A. V. Carlson, Lyth* och *Sandwall*.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Herr Carl Ifvarsson, som härefter erhöll ordet, anförde: Det har alltid, åtminstone så långt till baka jag har mig bekant, varit så, att statsutskottet må föreslå hvilken besparing som helst, blir det alltid någon, som klandrar det och säger: ja, spara, det är äfven jag med om, men icke rörande denna fråga, ty den är verkligen den mest angelägna här finnes, och här går det således icke an att spara. Utskottet måste sålunda under alla omständigheter få klander derför, att det tillstyrkt Riksdagen att spara. Men när man kommer till slutet af statsregleringen, skall man höra alla säga, att det är orimligt, att statsutgifterna är efter år tillväxa, och fråga hvarthän detta skall bära. Huru skall man kunna förlika begge dessa åsichter? Jag kan åtminstone icke tänka mig någon möjlighet att förlika dem och begriper heller icke, huru det skall gå för sig att vid hvarje frågas behandling bevilja allt, som deri ifrågasättes, men på samma gång tillse, att icke budgeten i sin helhet för mycket tillväxer. De, som skrikit mest öfver det orimliga deri att statsutgifterna är efter år tillväxt samt framhållit nödvändigheten af att i detta hänseende hålla igen vid anslags beviljande, hafva ofta varit de, som hvar och en i sin tur velat tillstyrka ett anslag, såsom varande det viktigaste efter hans uppfattning. Så tyckes förhållandet äfven vara i denna fråga. Många hafva här uppträdt och sagt, att detta anslag är enligt deras åsigt det viktigaste. En talare sade, att man borde tillse att hafva det så stäldt, att, då det gälde och soldaten skulle träda i fält, han kunde göra det med fylld mage och icke hungrig. Ja, det är just från den synpunkten man skall taga saken i betraktande. Man skall hafva det så stäldt inom landet, att man i krig skall kunna underhålla en armé på det sättet, att den icke behöfver svälta. Det hjälper nemligen icke något, om man har en träng, som skall framskaffa förnödenheter till armén, i fall de icke finnas att tillgå, eller om det icke finnes medel till arméns utrustning och underhåll. Jag tror således, att man bör taga litet mera fasta på detta uttryck, än hvad man verkligen här gjort. Man har framhållit, att trängen skulle vara det allra viktigaste inom armén, och sagt, att i denna fråga icke förefunnits tillräckliga insigter inom utskottet för densammans bedömande. Ja, jag medgifver gerna, att vi allmogemän icke hafva de insigter om huru man skall ordna försvarsväsendet, som en del militärer kunna hafva. Men jag har mycken anledning att tro, att äfven de önska, det armén skall kunna underhållas och att de medgifva, att vi kunna ega någon sakkännedom angående landets förmåga dertill. Herr Lasse Jönsson har särskildt påpekat, att det här finnes officerare, som icke draga i betänkande att motsätta sig Kongl. Maj:ts förslag i vissa fall och således, oafsedt sparsamhet

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

eller icke, vågat säga nej. Nu är det ett annat förhållande. Men om de nu anse detta anslag nödvändigt, kunde de då icke också peka närmare på de utgifter, man borde göra besparingar å. Om de ville visa oss på de anslag under fjerde hufvudtiteln, å hvilka man kunde göra indragningar och besparingar, mot det att man bifölle detta, såsom det angelägnaste, skulle de hafva gjort oss en stor tjänst dermed. Men jag har ännu icke hört någon, som påpekat någon särskild punkt, som vore lämplig i detta afseende. Under sådana omständigheter kan jag för min del icke annat än antaga, att det icke är angelägnare med detta anslag än med något annat, i synnerhet som vi under en lång följd af år varit i saknad af särskilda trängbataljoner, och detta till och med då armén varit förd utom landets gränser. Jag föreställer mig för öfrigt, att man numera icke tänker på, att vår armé i krigstid skulle föras utom landets gränser, utan att man endast skulle använda densamma inom landet. Männe då trängen har samma betydelse här, som om vår armé skulle föras utom landet? Jag tror det icke, ty då det till försvarskrig blifver fråga om anskaffande af proviant, stå hela landets tillgångar öppna för armén. Det har så varit förut och lär väl hädanefter äfven komma att göra det. Jag har icke heller föreställt mig, att trängsoldaterna skulle i krig uppträda som läkare eller utvälja de kulor de skulle framskaffa, utan trott, hvad det senare beträffar, att detta verkställes af högre befäl. Konsten att sedan utföra de gifna befallningarna blefve väl icke så stor och fordrade väl heller icke några större kunskaper i detta hänseende. Man bör således efter min uppfattning icke sätta den förevarande frågan i främsta rummet, då talet är om landets försvar.

Från statsrådsbänken betonades, att de flesta af de öfriga hufvudtitlarne tillvuxit mera i fråga om anslag, än hvad fjerde hufvudtiteln gjort. Ja, det är just därför, att de tillväxt, den ena efter den andra, som man behöfver hålla igen litet på hvarje, när man med något skäl kan göra så. Denna omständighet är således en ökad anledning att icke gå för långt på fjerde hufvudtiteln, då man har så många andra berättigade anspråk att fylla, hvilka också sättas i fråga, fastän äfven af dessa icke alla torde vara lika berättigade. Så snart fråga är om uppsättande af någon ny corps inom armén eller inrättande af ett nytt embetsverk, i hvilka tillfällen skulle beredas för anställning af än flere officerare eller tjänstemän, får man höra, att anslagen dertill äro oundgängligen nödiga. Men icke är det på samma sätt vid andra tillfällen. Jag förundrar mig icke öfver detta förhållande, eftersom det finnes så ofantligt många ynglingar, som hafva studerat och sedan vilja hafva platser i statens tjänst, och det synes mig heller icke underligt, att man då gerna vill bereda dem platser. Men om det är lämpligt och ändamålsenligt för landet i sin helhet, lemnar jag derhän, och jag vill åtminstone icke, att man skall fästa afseende vid sådana förhållanden, då fråga är om anslags beviljande eller icke.

Man har talat så mycket om klokheten af att spara. Spar-samhet tror jag alltid bör finnas, ty det är oklokt att icke spara, då det skäligen kan ske. I hvilka hänseenden man bör spara,

derom kunna meningarna vara delade. Men om de äfven kunna vara det, böra de likvisst icke vara delade i fråga om nödvändigheten af att i hvarje fall noggrant öfverväga, huru vida anslaget, som begärts, kan beviljas. Ty jag tror, såsom en talare förut sagt, att, då man kommit så långt på skuldsättningens väg som vi, får man se till, huru det kan räcka till för landet att betala skatterna. Räcker det icke till så långt, blir det också svårt för oss att underhålla armén. Jag håller derfor före, att man bör både vid denna punkt och i öfrigt, der det utan skada för det allmänna kan ske, iakttaga sparsamhet.

Jag skall icke upptaga tiden längre, utan förenar mig med herr Danielson uti hans yrkande om afslag å Kongl. Maj:ts af utskottet tillstyrkta framställning och bifall till den af mig m. fl. afgifna reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Truedsson, Nilsson* i Skärhus, *Bexell, Andersson* i Lyekorna, *Olsson* i Kyrkebol, *Andersson* i Hasselbol, *Svenson* i Edum, *Andersson* i Örstorps, *Olsson* i Ornakärr, *Jansson* i Saxhyttan, *Bromée, Björkman, Larsson* i Berga, *Björck, Eriksson* i Elgered, *Bengtsson* i Boberg, *Ericson* i Borekulla, *S. M. Olsson, Andersson* i Upsal och *Olson* i Stensdalen.

Herr Bratt yttrade: Herr talman! En talare på skånebanken erinrade om, att jag, då frågan om kavalleriets omorganisation här förelåg till behandling, motsatte mig denna frågas lösning i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag; och han undrade — om jag hörde rätt — hur jag egentligen skulle kunna stå till svars med den ståndpunkt, jag då intog, i jemförelse med den, som jag i dag förklarar mig hafva med hänsyn till den nu föreliggande frågan. Men jag tror, att den parallel, som han här vid lag uppdragit, icke är riktig. Ty om, då en fråga föreligger och man efter bästa förstånd pröfvat den, af *realitetsskäl* man kommer till den uppfattning, att frågans lösning på det föreslagna sättet icke skulle vara ändamålsenlig, så måste väl detta vara en helt annan sak, än om man i en fråga, der icke *något* giltigt realitetsskäl är anfördt, motsätter sig ett af *sparsamhetsskäl* gjordt yrkande på afslag. Det är detta, som gör skilnaden så stor och som upphäver den förmenta motsägelse, som talaren på skånebanken velat lägga mig till last. Det är också endast detta, som jag i anledning af hans yttrande ville genmäla.

Herr Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag ber om öfverseende, att jag besvärar med ännu några ord. Men jag tror, att frågan är så vigtig och betydande, att det kan vara nödigt att tillägga ett eller annat. Jag vill i sådant afseende framhålla, att hvad som här uttalats derom, att utgifterna på fjerde och femte hufvudtitlarne i sjelfva verket icke äro så synnerligen betydande, ingalunda är så riktigt. Jag vill nemligen erinra, att om vi se på dessa utgifter, så finna herrarne, att de gå upp till en tredjedel af samtliga våra statsinkomster, äfven om nu dessa beräknas till

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

så högt belopp som 80 millioner kronor. Jag skulle hemställa, om icke detta är en siffra, som är fullt tillräcklig i detta afseende. Jag kan sålunda icke vara med, då det gäller att fastslå ett nytt anslag af så stor betydelse som detta, helst som vi under denna riksdag hafva att lösa en annan stor och vigtig fråga, som berör denna hufvudtitel, och hvilken jag äfven hoppas skall blifva löst, nemligen den om anslag till förändring af arméns gevär. Vi se, att det der är fråga om att fastbinda vid denna hufvudtitel ett anslag på mellan 1,600,000 och 1,700,000 kronor. Dessutom gäller det att äfven i andra delar öka anslagen till hufvudtiteln. Jag hemställer då, om det kan anses vara skäl, att vi i det afseende, hvarom nu är fråga, bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Jag ville säga detta med hänsyn dertill, att, äfven om man icke ogillar påståendet att en ny trängbataljon är nödig eller kan vara behöflig, så är det dock ekonomiska skäl, som göra, att jag tror man icke nu bör besluta om denna sak. Det är särdeles viktigt att se efter, huru mycket man har råd till, och det tror jag vi icke böra glömma just nu.

Man har sagt, att reservanterna ej anfört skäl för sin hemställan, och en talare på göteborgsbanken påstod till och med, att de saknade alla skäl därför. Ja, det kan ju synas så för honom såsom militär, ty i de flesta fall är det ju verkliga så, att herrar militärer hafva blick endast för hvad som rör deras eget yrke, och det kan man i viss mån ej undra öfver. Men jag gör det likväl, ty jag för min del tycker, att militärerna böra besinna, att äfven de äro medborgare i staten som vi andre, och att de böra se på det helas väl och icke önska, att allting skall gå åt det militära hållet. Jag vill emellertid medgifva, att det här som i andra fall finnes undantag, och erinrar i sådant afseende om den militär, som just i dag förklarar sig se den föreliggande frågan ur samma synpunkt som vi. Jag håller honom räkning därför; det var klokt och rätt af honom. Emot den vanliga militära åskådningen, som aldrig får nog under fjerde hufvudtiteln, vill jag erinra, att det icke går an att med våra åttonde månad återkommande riksdagar mot den allmänna meningen i landet plocka in under den hufvudtiteln rätt mycket då och rätt mycket då. Hvart skall det taga vägen? Man talar om sparsamhet. Men då det kommer dertill, vill ingen spara. Till och med ett pressens organ, som förklarar sig stå på kristlig grund, har i dagarne gång på gång predikat krig och framhallit krigiska ändamål såsom högst välgörande. Och så går det undan för undan. Men det kan icke gå i längden. Jag tror dess bättre, att vi icke hafva och att vi icke få den allmänna meningen i landet med oss så långt; och det är i högsta grad beklagligt, att man icke vill taga hänsyn dertill och till den ekonomiska ställningen i landet. 150,000 kronor mer eller mindre kan tyckas vara en obetydlighet. Men det är icke så. Jag åtminstone kan icke se saken på sådant sätt. Hvad vidare angår nödvändigheten af detta anslag, så torde jag få erinra derom, att vårt härväsande egentligen icke saknar träng. Vi hafva ju den till våra trupper hörande s. k. trossen, som i viss mån utgör träng, så det är

ej så farligt med den saken som man sökt göra troligt. Och de jemförelser, man dragit upp med forna förhållanden, sakna numera tillämplighet, sedan våra kommunikationer nått sin nuvarande höga utveckling. Ett sådant elände, som det vi förut i dag här hört beskrivas, kan aldrig uppstå, då vi med jernvägar och ångbåtar kunna befordra lifsförnödenheter till vederbörligt ställe på en ofantligt kort tid i jemförelse med hvad som förr var fallet.

Jag har velat säga detta för att i min mån inlägga en gensaga mot den ständiga ökningen af fjerde hufvudtitelns utgiftsstat. Vi måste se tiden an. Tror man, att vi ostraffadt kunna gå till väga så som länge skett, så misstager man sig storligen; och det kan hända, att landet en dag gifver oss ett så pass tydligt svar i dessa fall, att vi få rygga till baka längre än vi vilja.

På dessa och förut anförda skäl yrkar jag fortfarande bifall till reservanternas förslag och afslag på utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Carlsson* i Fågelhem, *Petersson* i Eksebo, *Nilsson* i Kägglå, *Andersson* i Löfhult, *Wieslander*, *Pettersson* i Dänningelanda, *Erickson* i Bjersby, *Hansson* i Solberga, *Pehrsson* i Norrsund, *Kihlberg*, *Elhasson*, *Mallmin*, *Larsson* i Berga, *Akerlund*, *Anderson* i Skeenda, *Pettersson* i Tjärsta, *Svensson* i Rydaholm, *Folke Andersson*, *Olsson* i Frösvi, *Andreasson*, *Nilsson* i Sorröd, *Pehrsson* i Önnerud, *Larsson* i Mörtlösa, *Anderson* i Himmelsby, *Sjöberg*, *Andersson* i Hakarp, *Broström*, *Fredholm* och *Johansson* i Löfåsen.

Vidare yttrade:

Herr Kilman: Herr Lasse Jönsson framhöll nyligen, att samma varma skäl, som i dag uttalats för den nu ifrågavarande trångbataljonen, blifvit anförda, då det förra gången gälde ett liknande anslag. För min del finner jag nödvändigheten af denna andra trångbataljon just bevisad genom att de varma skälen fortfarande hålla sig. Herr Ifvarsson yttrade, att vi skulle försöka skaffa oss stora förråd. Jag instämmer deri, men frågar hvartill detta skulle tjena, om, såsom en talare på stockholmsbänken nämnt, saknaden af trång gör, att förråden ej komma trupperna till godo. De kunna i sådant fall svälta, om förråden äro aldrig så stora. Den siste talaren framhöll, om jag förstod honom rätt, att vi icke borde sätta denna fråga före andra viktigare. Jag frågar honom, om han kan garantera oss, att vi icke skola få krig på fem eller sex år, eller den tid det ungefär skulle dröja att ordna dessa förhållanden. Enligt min åsigt tager man på sig ett drygt ansvar genom att åstadkomma ett uppskof, då alla magter väpna sig.

Jag yrkar fortfarande bifall till regeringens förslag.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Herr talman, mine herrar! Oaktadt de talrika instämmanden, som beledsagat ett par talares anföranden, temligen tydligt angifva den förevarande frågans ställning, vill jag

Om uppsättande af en andra trångbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

likväl yttra några ord. Jag skulle velat upptaga och bemöta flere talares yttranden under förmiddagens lopp, men jag har varit nödsakad att en stund äfven närvara i Första Kammaren under ärendets behandling der, hvarför åtskilligt, som blifvit sagdt i denna kammare under diskussionen, gått mig förbi.

En talare, som haft ordet efter mitt förra anförande, yttrade, att man väl *i sinom tid* och i sammanhang med andra hithörande viktigare frågor borde bevilja detta anslag, men icke nu. Så kan ett utskott skrifva, och det kan ju vara lämpligt såsom ett koncentreradt uttryck, men när en talare faller ett omdöme, så kan man väl begära, att han skall uttrycka sig klarare. Ett sådant uttalande kan ingen besvara. Betyder detta, att det finnes viktigare frågor än denna på dagordningen? Man får icke veta hvad detta *viktigare* är, men det måste man veta, innan man kan yttra sig derom, och det kan väl icke vara värre än att det kan omtalas.

En talare, som biträdde förslaget, lemnade af misstag en riktig uppgift, som jag vill rätta. Hans yttrande syftade förmodligen på den första fälttjenstföningen i Skåne, då man fann, att proviant icke anlände i rätt tid. Detta är visserligen sant, men det härrörde just deraf att organiserad träng saknades, och att man vid det tillfället måste skaffa träng från regementena, hvilken till följd af okunnighet och ovana icke gjorde sin sak fullt bra. Just detta förhållande, jemfördt med det sätt, hvarpå förplägnaden vid de senare fälttjenstföningarna sköttes, visar nödvändigheten af att erhalla en väl organiserad tillräcklig trängtrupp.

En annan talare yttrade, att det alltid från den militära sidan är fråga om ökande af anslagen till 4:de hufvudtiteln samt att än den ena än den andra saken vore viktigast och därför borde bifallas; och ansåg han, att, om ett anslag höjdes, en motsvarande minskning på annat håll borde ske. Mycket kan väl ordnas på annat sätt, men det tillhör ett annat system, än det svenska Riksdagen och särskildt denna kammare vill följa. Men vilja herrarne gifva Kongl. Maj:t fria händer och anslå dessa 20,000,000 kronor till de militära förhållandenas ordnande, dock utan lönerns höjande, samt låta Kongl. Maj:t sköta dessa angelägenheter efter bästa förstånd och under vederbörlig kontroll från Riksdagens revisorer, då vore alla olägenheter af dessa ständigt återkommande kraf och stridigheter afhjelpa. Så har man gått till väga i Tyskland, ett land, som herrarne dock anse väl mycket militäriskt. Der beviljades en rund summa åt regeringen för militära ändamål att användas efter bästa förstånd. Sedermera har man dock äfven der velat på parlamentarisk väg bestämna öfver utgifterna till militärväsendet.

Under diskussionen har, såsom jag förnummit, mot förslaget äfven den anmärkningen gjorts, att en mängd vakanser förekomma vid den trängbataljon, som vi nu hafva. Detta är sant; men det är en olägenhet, som jag hoppas skall så snart som möjligt vara afhjelpat; och man har redan börjat att gå i författning om afhjelpande af densamma. Dessa vakanser bero derpå, att man gått till väga med öfverdrifven försigtighet vid val mellan de sökande

eller eleverna, hvad jag nu skall kalla dem. Meningen var att antaga sextio rekryter för hvarje år och utbilda dem under två år samt att derefter permittera dem, och bataljonschefen har ansett, att det skulle vara bäst att låta bataljonen svälla ut så småningom genom ökning af åldersklasserna. Jag tror, att man skulle kunna äfven gå till väga på ett annat sätt, nemligen att antaga ett större antal på en gång, hvilket man dock icke kunde första eller andra året af bataljonens existens, emedan tillräckliga lokaler för rekryternas utbildning då saknades. Detta missförhållande skall dock med det snaraste afhjelpas.

Om uppsättande af en andra trångbataljon.
(Forts.)

Jag anhåller nu att få uppläsa några ställen ur sista sjukvårdskommitténs underdåniga betänkande angående förslag till reglemente för sjukvården i fält. Kommittén säger på tal om att vi nu hade blott ett enda sjukvårdskompani: »icke blott för fältarmén i dess helhet utan ock för etapper och fästningar ega vi för dessa ändamål blott ett enda sjukvårdskompani, hvilket dertill endast är försedt med den för truppens sjukvård och utbildning nödiga läkarepersonalen och sjukvårdsmaterielen. Att ett dylikt tillstånd kan medföra oberäknelig våda är lätt att inse, och ödesdigert kan för vår armé hvarje år blifva, under hvilket detta förhållande fortfarande får ega rum». Slutligen yttrar kommittén: »Med tillämpning af nu gällande värnpligtslag kunna visserligen större styrkor sändas i fält än tillföre, men skola icke vårt lands försvarare gagnlöst förspilla sina krafter i kampen mot sjukdomar och duka under för vanvård, måste under fredens dagar, ju förr dess bättre, sjukvårdsväsendet vid vår armé på ett ändamålsenligt sätt ordnas».

Slutligen har en talare yttrat, att så snart det i riksdagen är fråga om militära anslag, så arbeta de militära ledamöterna ifrigt och blindt på dessa anslags beviljande, under det att, tillade han, vi, som känna landets ekonomiska ställning, måste säga nej. Det må vara deras sak att göra så. Men, mine herrar, skälet, hvarför militärerna yttra sig ifrigt i sådana frågor, är, att de hafva kännedom om hvad som fattas oss för ett betryggande försvar, och att de hysa en oro för framtiden, som de icke kunna beherska och som de icke anse sig berättigade att förtiga. De kunna ju därför vara lika goda fosterlandsvänner som de, hvilka hysa motsatta åsikter. Båda sidornas anhängare hafva ju sina skäl.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Man märker nog, att den oro, som nyss nämndes, ofta gör sig gällande hos de militära ledamöterna i kammaren, då frågor om militära anslag förekomma till behandling, ty eljest skulle man icke kunna förstå deras påstående, att denna fråga är af den vikt och nödvändighet, att anslaget bör beviljas framför andra. Och man har från den militära sidan klandrat, att flere talare framhållit, hurusom andra viktiga saker borde företagas med företrädesrätt framför denna fråga.

Jag anser denna åskädning vara bra enkel, ty om herrarne genomgå denna hufvudtitels utgiftsstat och fästa sig vid de olika punkterna deri, så skola herrarne otvifvelaktigt komma till den uppfattningen, att i denna 4:de hufvudtitel finnas andra anslags-

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

fordringar, som kunna sättas framför denna. Är det nemligen rim och reson uti att anslå medel till trängen, då åtskilliga af våra fästningar ännu icke äro armerade. Nej, mine herrar, om vi få erkänna, att våra tillgångar äro begränsade, och att vi derfor böra gå försigtigt till väga vid beviljandet af de fordringar som ställas på oss, så tror jag, att man kan försvara den ståndpunkt, jag intagit, då jag anser, att detta anslag icke i främsta rummet bör beviljas.

En talare på göteborgsbanken förvånade mig, då han, andra gången han hade ordet, yttrade, att man i vissa frågor kommer till olika uppfattning, om man begagnar ideala eller reala skäl, samt att han i detta ärende icke funnit något realskäl för att neka anslaget beviljande. Jag kan icke förstå honom på annat sätt, än att han, då fråga är om en organisation, som icke fordrar nytt anslag, är realist och deremot idealist, när fråga är om organisationer, som behöfva nya anslag. På annat sätt kan jag icke uppfatta hans sätt att argumentera.

Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet yttrade, att, om han blott visste, hur kammaren önskade, att en bättre organisation än den nuvarande med samma kostnad skulle ordnas, så ville han för sin del gerna gå kammarens önsknings till mötes. Herr statsrådet kan med temlig trygghet beräkna, att, om han kan åstadkomma ett starkt försvar för samma kostnad som det nuvarande, och om han sätter ett förslag i den rigtningen i samband med 1883 års förslag, så skall han vinna större framgång, än han nu vinner med de partiella reformerna. Jag menar dock icke härmed, att han skulle framkomma med ett förslag i hela den utsträckning, som förslaget 1883 omfattade, utan endast att hans framställning bör gå i samma rigtning, om frågan skall kunna lösas. Jag förenar mig med reservanterna, som herrarne kunna finna af hvad jag nu yttrat.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Jag för min del instämmer med reservanterna i utskottet. En talare på göteborgsbanken yttrade, att reservanterna icke gifvit något skäl för sin åsigt, men reservanterna hafva ju såsom skäl för sin hemställan anfört, att de till fjerde hufvudtiteln utgående anslag under en följd af år betydligt ökats och jemväl vid nu föreliggande statsreglering med all sannolikhet komma att ytterligare förhöjas, så att ett organisationsförslag af anslag af sådan omfattning som det förevarande icke bör, med iakttagande af nödig försigtighet vid statens utgifter, tillstyrkas, att under den korta tid, den nu befintliga trängbataljonen funnits, icke torde hafva inhemtats en erfarenhet, som berättigar till att besluta uppsättning af en ytterligare sådan, och att ett ökande af trängväsendet i alla händelser icke bör ske, innan andra viktiga delar af vårt försvarsväsen blifvit närmare ordnade. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har derefter yttrat, att det varit skäl att påpeka, hvilka dessa viktiga delar af vårt försvarsväsen vore och huru reservanterna tänkt sig i den saken. Jag föreställer mig, att de tänkt sig, att indelningsverket först

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

borde ordnas på andra grunder än de nuvarande. Man har talat om, att man icke bör spara i onödan, utan der anslag äro behöfliga, skola de beviljas. Det är sant. Men här är det ju ett stort anslag, som fordras af staten. Staten skall betala det, och staten är det svenska folket. Svenska folket skall vidkännas denna utgift, och således äfven de, som redan draga den tunga bördan, som indelningsverket lagt på jordbruket. Tager man deremot bort dessa sekelgamla orättvisor, och låter hvarje svensk medborgare skatta lika med den andre efter sin förmögenhet, då skulle kanske dessa herrar, som nu så ifrigt yrka på ökning af de militära utgifterna, intaga en annan ställning. Skulle vi en gång nå det målet, att hvarje medborgare deltog i beskattningen efter sin verkliga förmåga, då skulle det möjligen icke blifva jordbrukarne ensamma, som skulle vara de sparsammaste i frågor sådana som denna. Jag tror, att tjänstemännen då skulle komma att intaga en helt annan ställning till dessa anslag än nu. Jag har därför velat såsom min åsigt uttala, att man först borde aflyfta de på en del af svenska folket orättvist fördelade bördorna och få en jemnare beskattning, samt att det först derefter kunde vara skäl att vidtaga de åtgärder, som föreslagits.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag och afslag på utskottets betänkande.

Herr Bergendahl: Herr talman, mine herrar! Jag är, med anledning af ett yttrande från statsrådsbänken, angelägen om att förklara hvad jag i mitt anförande menade dels med uttrycket »viktigare delar af försvarsväsendet» och dels med att trängväsendets ordnande kunde ske »i sinom tid». Antingen har jag i förra hänseendet yttrat mig otydligt eller också har jag blifvit missförstådd, ty jag anförde såsom skäl för min anslutning till reservanternas förslag just hvad i reservationen står, eller att ett ökande af trängväsendet i alla händelser icke bör ske, innan andra *viktiga* delar af vårt försvarsväsen blifvit närmare ordnade. För min del har jag icke kunnat förbise, att hela arméorganisationen icke kan blifva sådan som en hvar kan önska, om icke de olika delarne deraf på en gång ordnas, och har jag således icke genom detta yttrande syftat åt det håll, som herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet förmodat.

Med uttrycket »i sinom tid» menade jag icke någon aflägsen framtid, utan endast, såsom jag en gång förut under denna riksdag antydte, att ett förslag om vakanssättning af kavalleriet och fixering af infanteriet så snart som möjligt måtte framläggas, i sammanhang hvarmed äfven denna fråga kunde komma att afgöras. Jag vill dock tillägga, att jag anser det vara nödvändigt, icke endast att dessa delar af arméorganisationen företagas till pröfning, utan äfven att ett genomgående förslag framkommer för ordnandet af härväsendet i sin helhet. Det är icke underligt att man håller på detta, då det sedan många år till baka från militärisk synpunkt ständigt förklarats, att vår armé icke är så organiserad, att den är i stånd att på ett tillfredsställande sätt möta fienden.

Om uppsätt-
tande af en
andra träng-
bataljon.
(Forts.)

Från rust- och roteringsbesvären, som på ett så tryckande sätt hvilat på jorden, måtte aflyftas. Det bör icke förundra, att äfven denna omständighet nu framhålles efter det vi hafva erfarit, huru nyligen Första Kammaren, sedan statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet talat för deras förkastande, afslagit de motioner, som, väckta inom och antagna af denna kammare, afsågo en obetydlig lindring i dessa besvär.

Jag vill nu återgå till hvad jag från början framhållit, nemligen önskvärdheten af att snart framläggas ett förslag till försvarets ordnande i dess helhet, och är jag öfvertygad om att ingen, eller åtminstone icke många i denna kammare, skola yttra sig mot att i sammanhang med öfriga vapens omorganisation äfven trängväsendet tillgodoses.

Herr Widström: Herr talman, mine herrar! Då jag icke i denna fråga kan biträda utskottets förslag, så vill jag uttala skälen för denna min åsigt. Lika med herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet anser jag visserligen, efter den uppfattning jag fått af hvad i ärendet förekommit, en ny trängbataljon utöfver den nu befintliga vara af stort behof påkallad. Om jag likväl icke nu vill med min röst bidraga till inrättandet af denna bataljon, så är det icke af de skäl, som den siste talaren anført, nemligen att man först måste afbida en fullständig omorganisation af krigsväsendet. Den frågan är för vidlyftig, att frågan om trängen dermed bör sammanbindas. Jag vill således för min del fränsäga mig allt ansvar för att på en sådan grund vilja undanskjuta frågan om trängens förstärkande, ty detta anser jag vara af lika stor vikt, hvilken härorganisation än kommer att för framtiden blifva den gällande, vare sig den vi nu hafva eller någon annan, som en eller annan skulle önska få till stånd, ehuru meningarna ännu äro ganska delade, om huru en sådan skall åstadkommas. Men mitt skäl är, att då så nyligen en trängbataljon inrättats, och vi hafva hört att den ännu icke är fulltalig, utan håller på att kompletteras, så anser jag det icke vara någon fara att dröja något år med beviljande af det nu begärda anslaget. Jag anser detta så mycket hellre, som, på sätt här redan blifvit erinradt, den fjerde hufvudtiteln i allt fall har så stor benägenhet att växa och måste växa i följd af de ökade kraf, som nutidens försvarsväsen ställer på densamma, och då är det icke oberättigadt att taga hänsyn äfven till denna omständighet.

Vidare är förhållandet, såsom herrarne nog hört, att i allmänhet på landsbygden råder en viss animositet mot att öka utgifterna under fjerde hufvudtiteln, och jag tror icke, att man, genom att allt för hårdt hålla på nödvändigheten af att nu genast öka dessa utgifter, bör befrämja och underhålla denna animositet. Jag tror ock, att man gör klokt i att gifva vederbörande tid att sätta sig in i de nya förhållanden, som med nutidens krigföringssätt måste efter hand inträda i afseende å organisationen af stridskrafterna och specialvapnen. Kommer den nuvarande trängbataljonen att få

i olika delar af landsorten fullgöra sin tjenst på ett berömligt och fördelaktigt sätt, skola invånarne i dessa landsorter sjelfve inse nyttan af att hafva en god träng, och jag är då öfvertygad, att de skola blifva de förste att vara med om inrättandet af ytterligare en sådan bataljon framför andra anstalter för försvarskrafternas ökande. Just för att bereda tillfälle att få till stånd en sådan välvillig opinion till förmån för trängens förstärkande, tror jag det vore klokt att icke nu för ögonblicket drifva på saken för mycket; och om man dröjer ett eller kanske två år, har måhända denna opinion vuxit till och gjort sig gällande, så att det kan vara att hoppas, att Riksdagen då skall gerna vara med om ett sådant förslag.

För närvarande vill jag på dessa skäl instämman uti det slut, den vid betänkandet fogade reservation innehåller.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har begärt ordet med anledning af ett yttrande, som faldes af herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, men icke för att motsäga honom, utan för att understödja honom i hans mening, oakadt jag för min del icke vågar hoppas att vinna understöd från annat håll. Han uttalade nemligen den åsigten, att om Riksdagen ville ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett större anslag för försvarsväsendet i sin helhet, sedan aföningsstaten blifvit af Riksdagen fastställd, skulle utan tvifvel Kongl. Maj:t med samma belopp, som han nu har, kunna ordna försvaret på ett mycket bättre sätt. Jag tror, att han har rätt häri och jag anser icke klokt, att Riksdagen på sätt hittills egt rum pröfvar hvarje litet anslag på fjerde hufvudtiteln. Tvärt om skulle jag önska, att från regeringen framlades förslag om att gruppera anslagen något mera i stort än hittills skett, dock icke, såsom äfven herr statsrådet yttrat, beträffande aföningarna, ty i afseende å dem anser jag Riksdagen böra bibehålla sin afgörande rätt, men vidkommande de öfriga anslagen skulle jag vilja, att, om man än icke kunde taga dem alla i klump, man dock sammanförde dem i större grupper än hittills, ty man sluppe då både i statsutskottet och kammaren att pröfva alla dessa små anslag. Det är alltid svårt för den, som icke är militär, att säga hvad som i hvarje fall är ändamålsenligast, och det kunde man ock slippa på detta sätt, då departementschefen sjelf finge göra de närmare anordningarna. Kunde man, såsom jag tror, på denna väg vinna ett starkare försvar, borde man försöka det.

Jag har blott velat uttala detta med afseende å framtiden, ehuru jag icke väntar, att det skall komma att betyda något, helst jag för många år sedan har samtalsvis framställt samma fråga både inom statsutskottet och annorstädes utan att för denna min mening vinna tillräckligt understöd.

Herr Sven Nilsson: Då kammaren beviljat mig ledighet från riksdagen under den tid, då fjerde hufvudtiteln behandlades i statsutskottet och jag sålunda ej kom i tillfälle att der vara med

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

om att behandla densamma, anser jag mig icke pligtig att försvara hvarken utskottets förslag eller reservationen under denna hufvudtitel, men när jag gillar reservanternas förslag i denna punkt, vill jag dock yttra några ord i saken, härtill närmast föranledd af ett yttrande, som fälades af en talare på stockholmsbänken. Denne sade nemligen, att det vore *kortsynt*, om man försummade hvarje tillfälle, som stod till buds, att förbättra vårt försvar, som är i ett så bristfälligt skick. Jag skulle önskat, att, då han hade en sådan uppfattning, han hade uttalat dessa ord, då kavallerifrågan förelåg till afgörande i Andra Kammaren, ty då gälde det verkligen att hafva kunnat åstadkomma en väsentlig förbättring i vårt försvar, och hade han *då* begagnat sig af tillfället att förehålla kammaren hvad han i detta fall anser vara kortsynt, så hade det då varit på sin rätta plats, hvilket nu deremot icke är fallet.

Vidare kunde han icke förstå, hvarför, då vi icke fingo de reformer, vi önskade, vi nu skulle söka framtvinga dem genom att neka andra anslag till försvaret, och i likhet med en annan talare på göteborgsbänken förebrädde han oss, för att vi nu icke ville vara med om att genomföra försvarsfrågan på de partiella reformernas väg, som för öfrigt ifrågasattes då kavallerifrågan afgjordes. Jo, mine herrar, jag vill det, men jag vill icke taga en sådan enstaka reform som den nu föreliggande, ty derigenom skulle man undanskjuta den stora reformen, och då går man icke den rätta vägen. Beviljar man det ena anslaget efter det andra på fjerde hufvudtiteln utan att vinna något genom att förminska indelningsverket, så är det alldeles tydligt, att man på samma gång förhindrar lösningen af den stora och viktiga frågan om försvarets ordnande i dess helhet, och då jag talar härom, bör man kunna förstå, att jag menar en reform af indelningsverket, ett afskaffande af densamma.

Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet frågade kammaren, hvilken vore den viktiga reform, man ville hafva, eftersom reservanterna sagt, att det finnes andra viktigare frågor, som först borde ordnas. Jag trodde verkligen, att han icke skulle behöfva fråga denna kammare, eller åtminstone majoriteten i denna kammare, hvilken reform man vill hafva. Det har uttalats så många gånger af denna kammares majoritet, att en krigsminister och en regering icke ett ögonblick borde vara i tvifvel härom, och något svar behöfver således jag icke lemna derom, mera än som nu skett, ty jag är öfvertygad om att regeringen vet detta förut.

Det var litet egendomligt af talaren på göteborgsbänken — han har ock blifvit replikerad af en talare på norrlandsbänken — att just nu vilja slå in på de partiella reformernas väg, då han icke ville vara med derom i fråga om kavalleriet. Ehuru han, då den frågan afgjordes, var litet mera skonsam i sitt uttalande om den stam, som då skulle anskaffas i stället för kavalleriet, än en annan ledamot af kammaren som äfven är militär, som yttrade sig temligen skarpt mot den stammen, uttalade han likväl så stora betänkligheter mot den stam, som skulle uppkomma i stället för

kavalleriet, att han kom till yrkandet på afslag på det då föreliggande förslaget. Jag förundrar mig därför öfver att nu, då det är fråga om att bilda en stam, byggd på alldeles samma grunder som den då föreslagna, han nu skall kunna hafva skäl att antaga, det denna stam skall blifva bättre än den då föreslagna, hvilken vid det tillfället betecknades så underhållig, att den jemfördes med en lösdrifvarestam. Då bestred jag det påståendet, likasom jag icke heller nu tror, att den nu föreslagna stammen skulle blifva så dålig, utan tvärt om bra, men det är icke fullt konsekvent att först afslå ett större förslag till förbättring af försvaret af fruktan för att få en mindre god stam och sedan vilja drifva igenom ett annat förslag, som är byggt på alldeles samma grunder, men nu utan att alls tala om någon lösdrifvarestam. Det måste således ligga något annat skäl bakom för de talare, som förut yttrade sig mot den föreslagna kavalleristammen och nu upptråda för det förevarande förslaget, och det skälet har gent emot den ärade talaren på göteborgsbänken framhållits af herr Olof Jonsson i Hof, som nog torde vara det verkliga. Ehuru jag vill medgifva, att detta förslag är så beskaffadt, att det i sinom tid bör antagas, så och vid det förhållande att hela vår trängorganisation, som vi fingo för några år sedan, är helt ny och, såsom det medgifvits från statsrådsbänken, den befintliga trängbataljonen ännu icke ens är fulltalig, tror jag icke vi behöfva hasta så med att nu genast anskaffa en ny bataljon. Men företrädesvis, då jag från min synpunkt önskar få frågan om indelningsverket åtminstone till någon väsentlig del löst, vill jag därför icke nu gå in på några partiella förbättringar af vårt försvar, som icke beröra indelningsverket, och får jag på de skäl, jag nu anfört, anhålla om bifall till reservanternas förslag.

Herr Pehrson i Törneryd:

Herr *Ollas A. Ericsson* instämde i detta yttrande.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag skulle, sedan så många yttrat sig i frågan, icke hafva begärt ordet, om ej den omständigheten förelegat, att jag af andra göromål varit förhindrad att närvara i utskottet, då frågan behandlades, och icke heller sedan låtit anteckna att jag var frånvarande. Det är, säger jag, af detta skäl jag nu begärt ordet för att gifva till känna, att, om jag varit närvarande i utskottet, hade jag röstat med reservanternas förslag, åtminstone hvad *klämman* beträffar. Och då jag detta gör, så gör jag det utslutande på den förra delen af hvad i reservationen anförts. De två öfriga skälen, som der anföras, har jag ej vågat ingå i någon pröfning af. Den ena gången säger man, att man vill hafva ett fullständigt förslag framlagdt, innan man kan taga något annat, och den andra gången vill man taga delvis, och när man får ett fullständigt förslag, tager man icke det heller. Jag åtminstone skulle därför icke hafva velat vara med om reservanternas mening i de senare delarne, därför att det visat sig, att

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

vi sjelfve förfara så olika i det fallet. Det har nyss talats om, huru önskvärdt och nödvändigt det vore att få ett fullständigt förslag och icke taga det bitvis. Men redan under denna riksdag, då frågan om kavalleriet var före, var man från samma håll på det klara med att taga frågan bitvis, för att på så sätt komma till målet. Derför hade jag ej velat anföra det skälet, huru önskligt det än synes mig, att få ett förslag som vore fullständigt i alla detaljer, men på samma gång så affattadt, att alla kunde ena sig derom. Men den dag, då ett sådant förslag framlägges, befarar jag ingen af oss får upplefva.

När jag nu har ordet, vill jag tillägga ett par ord. Det har väckt min och jag tror äfven fleres ledsnad, att så snart man får en fråga före om nytt anslag till fjerde eller femte hufvudtiteln, får man från fackmännens sida höra, huru totalt värlösa vi äro i vårt land och att allt hvad vi hafva är icke värdt någonting alls, så vida vi icke få det, som just då är i fråga. Det är beklagligt just därför, att det inom landet väcker verkliga betänkligheter mot att offra ytterligare på ett försvar, som man oupphörligt får höra upprepas att det ej är något med, om man icke får det som man då vill hafva nytt anslag till. Det synes mig som om man bättre skulle gagna saken, om man framhölle att åtminstone något af det man hade icke vore så odugligt, ehuru det behöfde förbättras; ty att få något som vore så fullständigt, att det ej behöfde förbättras — det målet lär man väl ändå aldrig kunna uppnå. Men det vore väl, om man ville erkänna det goda man har — något godt har man väl ändå i alla fall — och ej förklara, att vi stå så värlösa, trots de millioner vi ärligen uppoffra. Folket måste annars tro, att de der millionerna vi gifva till försvaret ej blifva väl använda. Och det är väl det man i första rummet har rätt att fordra, att de penningar — rätt stora belopp för ofrigt! — som gifvas, blifva väl använda, innan man kommer och begär nya anslag.

Jag vill ej ingå i något vidare bemötande af hvad som sagts. Jag har, såsom jag redan i början förklarade, endast begärt ordet för att gifva till känna, att jag röstar med reservanterna i det slut, hvartill de kommit.

Herr Nyström: Endast ett par ord till genmäle mot herr Sven Nilsson, som vände sig direkt mot mig.

Hans första anmärkning var, att jag icke skulle haft något att säga vid behandlingen af kavallerifrågan. Det må nu så vara; men det är då en högst ovanlig anmärkning, den, att man *icke* uppträder och säger någonting. Nog får man höra anmärkningar mot hvad man sagt; men att få uppbära klander för hvad man *icke* sagt, det hör, som sagdt, till ovanligheterna.

Vidare vill jag förklara, att min anmärkning icke gälde — såsom han antog — att det vore kortsynt att icke i hvarje fall förbättra och utvidga vårt försvar, utan endast att om man har en storartad och dyrbar organisation, och denna af en mindre bristfällighet, här brist på tillräcklig träng, hindras att göra det gagn som med densamma är afsedt, då är det kortsynt att icke med-

gifva ett ringa anslag för att göra den stora organisationen fullt arbetsduglig. Man skall akta sig för att säga att de uppostringar, som göras för vårt försvarsväsen, äro bortkastade. Jag tror att vår härordning är så god som den under bestående förhållanden kan vara, men den behöfver — särskildt i föreliggande fall — *fullständigas*, och då synes det icke rätt att neka hvad som för detta ändamål kan tarivas. Det bör ej ske att rent af i onödan människors lif bortkastas och folks helsa och välfärd sättas på spel, om de kunna räddas med en så ringa uppostring, som här är i fråga. Det är just mot dessa förluster i *onödan*, som trängorganisationen är anordnad.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Den tredje anmärkningen var den, att jag påminnte derom, att man icke borde neka anslag för ett ändamål, hvars nytta var styrkt — nemligen om man ansåg sig hafva medel dertill — af *det* skäl, att man derigenom ville framtvinga en större organisation, och jag vidhåller detta. Det må vara sant, och jag gifver deri herr Sven Nilsson rätt, att om ett förstärkande af trängen skulle kunna på något sätt hindra en fullständigare organisation, hade man allt skäl att betänka sig. Men här är fulltygad och bevisadt, att denna trängstyrka behöfves vid alla tänkbara former för vårt försvarsväsens organisation, som kunna komma i fråga, så att det argumentet kan här ej förebringas, att det skulle kunna på något sätt hindra en organisation, den ena eller andra, som efter olika uppfattningar kan vara för framtiden önskvärd. Och då så är fallet, har man både rätt och pligt att fästa sig vid sakens nytta i och för sig samt, om man nota bene har penningar dertill, äfven bifalla densamma, utan att låta tanken springa fram till några eventuella andra organisationer, då man har klart för sig, att saken i *alla händelser* är af behöfvet påkallad.

Herr Petersson i Runtorp: Af de yttranden, som förekommit från det håll, der man önskar bifall till utskottets förslag i denna fråga, tyckes framgå, att man kommit till den åsigt, att vi icke alls skulle ega någon ordnad sjukvård i vår armé. Vore detta förhållandet, skulle åtminstone jag, huru okunnig och huru kortsynt man än anses vara, aldrig kunna neka ett anslag dertill. Men jag tror, att det förhåller sig på det sätt, som jag ej hört någon fästa sig vid, att man kan se saken från två sidor.

Att det behöfves en sjukvård i fält, den saken är klar, och saknades en sådan, skulle jag vara den förste, som ville bifalla anslag till en sådan. Men jag tror att man vid den s. k. trängbataljonen tagit mönster allt för mycket från utlandet, möjligen från Preussen, och att man tänker sig att man måste hafva en sådan trängbataljon, som skall kunna uppträda i främmande land och vid anfallskrig, och då kan man naturligtvis också på grund af erfarenheten utmåla allt det elände, som man kan hafva anledning att befara i händelse af det olyckliga förhållandet att det skulle bli krig, och man kan säga, att då få soldaterna svälta och fara illa på allt sätt. Villigt erkänner jag, att jag icke har någon personlig erfarenhet häruti, emedan jag icke har sett något krig; men så mycken inbillningsförmåga har jag dock, att jag kan före-

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

ställa mig, att vid ett krig i främmande land trängen måste hafva helt andra egenskaper, än om det gäller krigföring endast inom eget land. Man talar om, att de sjuke och sårade soldaterna skulle få svälta och frysa, och att man icke skulle taga vara på dem det ringaste o. s. v. Ja, det kan man säga, om det är fråga om fiendens land; men i eget land, der är jag öfvertygad, att invånarne, om de hafva någonting sjelfva, icke skola låta de sårade svälta och frysa o. s. v. Det är min fulla öfvertygelse. Detta gör, att man der icke behöfver trängtrupper i en sådan utsträckning, eller med alla de egenskaper, som här är fråga om. Men skola vi, såsom allierade eller ock i anfallskrig, uppträda i främmande land, är förhållandet naturligtvis ett annat. Men det är just det jag är rädd för att vi skall rusta oss till, och därför yrkar jag afslag å sådana förslag som detta.

Jag vill, att vi så skola ställa vårt försvarsväsen, så ordna våra trängbataljoner, att vi få personer, som kunna rycka de sårade undan från slagfältet; men när de då komma ut i bygden, skall ingen svensk man neka att vårda och hjälpa dem, och detta torde kunna påräknas som den förnämligaste delen af en trängbataljon.

Jag har velat yttra detta såsom den hufvudsakligaste anledningen hvarför jag yrkar afslag på Kongl. Maj:ts förevarande proposition och bifall till reservationen.

Herr *Anderson* i Hamra instämde häruti.

Herr *Bratt*: Endast ett par ord såsom svar till herr *Sven Nilsson* och andre talare, som funnit lämpligt att upprepade gånger beskylla mig för inkonsequens med anledning af den skiljaktiga ståndpunkt jag intagit i denna fråga och i frågan om kavalleriets omorganisation. Jag anhåller, att desse herrar behagade i kammarens protokoll genomläsa mitt anförande i kavallerifrågan. Göra de detta, skola de finna, att jag der alldeles icke uttalat sådana åsigter, som man här tillskrifvit mig.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre *Palmstierna*: Jag ber om ursäkt, att jag åter besvärar, synnerligast som detta kommer att ske flere gånger i dag; men här har så mycket yttrats beträffande viktiga delar af försvarsfrågan, att jag icke kan underlåta att ännu en gång yttra mig, och då ber jag först att få i det väsentligaste — ehuru icke i hans slutyrkande — instämman med den näst siste talaren derutinnan, att vi böra på ett alldeles särskildt sätt ordna vårt trängväsen. Det är just detta, som är gjordt i det föreliggande förslaget, som alls icke, eget nog, är hemtadt från Preussen. Der äro förhållandena alldeles motsatta. Men här hafva vi just sökt ordna trängväsendet så, att det skall passa för vårt försvar. Så hafva vi t. ex. till trängen tagit ett särdeles stort antal beväringar. Vi hafva sökt vinna en sådan organisation, att trängsoldaterna skola räcka till att från slagfältet rycka undan de sårade, men för deras vidare vård räkna

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

vi på frivilliga krafter i hvarje stuga — ty för *frivilligheten* är i sjukvårdsreglementet ett ofantligt stort område förbehållet. I det hänseendet har alltså Kongl. Maj:t, som utfärdat detta reglemente, varit af samma åsigt som den näst siste talaren.

Det var dock icke för att yttra detta, som jag egentligen begärt ordet, utan det var med anledning af de uttalanden, som här gjorts angående en fullständig omorganisation af vårt försvarsväsen. Jag får bekänna, att jag icke kunde tro, att dessa reservanternas ord: »innan andra viktiga delar af vårt försvarsväsen blifvit närmare ordnade» hade någon sådan innebörd, som man här framhållit. Jag kunde naturligtvis icke tänka mig, att man här med »försvarsväsen» menade vårt skatteväsen; ty dessa frågor kunna naturligtvis endast ställas tillsammans, när frågan gäller en omorganisation af det *hela*. Ty jag trodde, att med uttrycket »viktiga delar» — jag finner nu, att jag tagit miste, då jag i mitt förra anförande talade om »viktigare delar» — också menades några *delar*, och *icke det hela*.

Jag kan mycket väl förstå de herrar, som säga att de icke vilja vara med om några partiella reformer, som kosta penningar; utan som vilja hafva allt på en gång och vilja begagna ett afslag i dessa frågor, för att pressa fram en fullständig omorganisation. Men jag trodde, som sagdt, icke, att det var detta, som man här menade.

Hvad dessutom denna omorganisation angår, så torde det vara ganska svårt att sätta i hop ett recept, huru den skall vara för att blifva antagen. Den ene säger: jag vill icke hafva indelningsverket kvar, men icke heller allmän värnpligt eller ökade kostnader; den andre säger: vi måste behålla indelningsverket. Åter andra vilja nog också behålla indelningsverket, men på ett annat sätt, så att dess bördor icke trycka på samma sätt som nu, men vilja dock icke hafva en värfvad stam o. s. v. Jag har tagit kännedom om en hel mängd olika omorganisationsförslag och har sett efter hvilka öden de allesammans rönt i riksdagens olika kamrar. Jag tog mig då före att tillråda Kongl. Maj:t att göra ett försök till partiel omorganisation på ett visst område, der jag trodde man skulle kunna våga det, och dermed taga ett steg i den rätta riktningen; men såsom herrarne veta, föll detta förslag i *båda* kamrarna. Jag tror därför, att det nog kan vara ganska lätt att säga, att man vill hafva en omorganisation, men att det är mycket svårt för hvem det vara må att framställa ett förslag till en omorganisation, som både har ett sådant militäriskt värde, att Kongl. Maj:t kan framlägga förslag derom, och tillika är så beskaffad, att den går igenom i riksdagens båda kamrar.

Herr Sven Nilsson: Talaren på stockholmsbanken yttrade, att man icke borde klandra honom för hvad han *icke* hade sagt; och det skulle ju också vara oriktigt att klandra en person för sådant, om han ej sjelf framkallade detta klander, och jag föreställer mig, att mitt uttalande gent emot honom eger sitt berättigande. Han har till oss, som motsätta oss det föreliggande för-

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

slaget, yttrat, att det är kortsynt att försumma hvarje tillfälle, som erbjuder sig, att arbeta för förbättrandet af vårt försvar. Kan man nu icke vända samma klander emot honom, då han vid det tillfälle, hvarpå jag syftade, begick den försummelsen, att han icke på samma sätt *då* uttalade sig gent emot dem, som då talade mot kavalleriförslaget, som *nu* mot dem, som tala mot det ifrågavarande förslaget, då han ju har en så stark önskan, att vårt försvarsväsen skall förbättras. En sådan anmärkning om försummelse hos honom saknar alltså icke sitt berättigande, ty der var frågan om en verklig förbättring utaf försvaret af så stor betydelse, att jag antager att om han då, på samma sätt som nu, verkat för det då föreliggande förslaget, kammarens beslut skulle hafva blifvit ett annat än det blef.

Hvad nu vidare beträffar hans uttalande, att ett antagande af det föreliggande förslaget icke skall hindra en framtida fullständig omorganisation af försvaret i dess helhet, äfven beträffande indelningsverket, så vill jag deremot påpeka, att det är helt naturligt, att om man fortgår på samma sätt, som man börjat under de senare åren, med att bevilja det ena nya anslaget efter det andra på fjerde hufvudtiteln, man dermed alldeles skjuter undan den stora omorganisationen, indelningsverkets afskaffande. Jag är alldeles viss derom, att om Riksdagen icke varit nog frikostig att, såsom de sista åren skett, bevilja det ena stora anslaget efter det andra till reformer i försvarsväsendet, med åsidosättande af reformen af indelningsverket, skulle åsigtorna hafva mycket lättare stadgat sig angående försvarets nya fullständiga organisation och vi varit mycket närmare indelningsverkets afskaffande. För oss, som verkligen vilja reformera indelningsverket, är detta således ett mycket viktigt motiv att icke vid något tillfälle gifva anslag till några partiella reformer, förr än den frågan blifvit afgjord.

Det är visserligen sant, såsom herr krigsministern framhållit, att det är mycket svårt för regeringen att framlägga ett dylikt förslag, när frågan om kavalleriets ombildning fallit. Och hvad detta förslag beträffar, som herr krigsministern framställt vid denna riksdag, så beklagar jag mycket, att det fallit. Ty ehuru jag måste medgifva, att det under nuvarande förhållanden icke skulle innebära någon lindring i bördorna för en del af dem, som nu tryckas af indelningsverket, så kan dock, man må säga derom hvad som helst, aldrig bestridas af någon, han må vara huru stor fackman som helst, att det förslag, som då förkastades, innebar en ofantligt stor förbättring i landets försvar. Det är säkert; men saken kan nu icke hjälpas. Hvarför förslaget föll i denna kammar, fick man vid det tillfället veta; det var därför att icke alla, som hade tunga af indelningsverket, skulle få denna tunga lindrad. När en sådan fråga fallit, är det väl naturligt, att, om samma förslag ånyo framlägges, dervid måste tagas i öfvervägande om man icke bör se till, att hela frågan om indelningsverket till afgörande förekommer, så att det blir en lindring för alla, som bära indelningsverkets tunga.

Jag tror icke det är nödigt besvåra kammaren med att upplåsa något ur det yttrande, som herr Bratt fälde vid debatten i kavallerifrågan, emedan han torde erinra sig, att det som jag i mitt föregående yttrande sade angående den då befarade lösdrivarestammen, som i stället för kavalleriet skulle upprättas, icke träffade honom. Men då herr Bratt, i afseende på den då ifrågasatta stammen, uttalade emot densamma så stora betänkligheter, att han fann sig föranlåten att yrka afslag å det då föreliggande förslaget, är ju klart, att han är inkonsequent, då han å ena sidan icke då ville godkänna försvarets ordnande på en sådan grund, men å andra sidan nu vill förorda en organisation af precis samma beskaffenhet; och han bör därför icke förundra sig öfver, att man kan blifva något villrådlig öfver herrar militärers uppträdande för sina förslag med så motsägande skäl. Jag vidhåller mitt yrkande.

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

Herr Waldenström från Gefle: Äfven jag är en bland dem, som tycka, att det är oroligt att se, å ena sidan huru den fjerde hufvudtiteln slukar upp en enligt mitt tycke allt för stor procent af de statsinkomster, öfver hvilka vårt land har att föfoga, å andra sidan huru denna samma hufvudtitel är för år växer; enligt statsutskottets förslag har den, trots alla prutningar, som utskottet gjort, dock vuxit med nära $\frac{1}{2}$ million kronor sedan förra året.

Men huru beklagligt detta förhållande än synes mig vara, och huru mycket jag än önskar, att det måtte blifva, ju förr dess hellre, en ändring deruti, får jag likväl säga, att *om* vi skola hafva en krigshär och ett försvarsväsen, och *om* vi skola tänka, att denna krigshär en gång skall rycka ut i fält — jag hoppas, att det må dröja länge, och jag önskar, att det aldrig måtte komma ifråga — men *om* vi skola tänka, att vår krigshär en gång skall draga ut i fält, så tycker jag, att man ådrager sig ett allt för förskräckligt ansvar, om man icke i tid ser till, att de soldater, som skickas ut, stödjas af en tillräcklig sjukvård, så att de, som blifva sårade eller falla offer för fältsjukdomar, kunna i tid tagas till vara och skyddas dels mot förskräckliga plågor, dels mot en förtidig död. För mig ställer sig därför denna fråga vida viktigare än alla frågor om anslag till vapen och annat sådant, ty jag tycker, att det för oss bör vara viktigare att taga vara på de sårade och döende än att åstadkomma kraftiga medel att skjuta ned fienden.

Jag hörde en talare här säga, att man icke kan jemföra de gångna tiderna med de nuvarande. Under förflutna tider hade man mycket dåligt kommunikationsväsen. Nu har man mycket bättre. Då hade man icke jernvägar eller ångbåtar. Nu har man båda delarne, hvilket gör, att man med mycket mindre personliga krafter kan mycket hastigare än förr föra de sårade och sjuka i säkerhet. Men han tänkte icke uppå, att just dessa förbättrade kommunikationsmedel gjort det möjligt att för närvarande föra krig på ett ofantligt mycket mer förödande sätt, än det var möjligt under de gångna tiderna. Om jag väger det ena emot det andra, torde alltså de fördelar, som det bättre kommunikationsväsendet i

Om uppsättande af en andra trängbataljon.
(Forts.)

det ena afseendet nu bereder, fullt uppvägas af de olägenheter, som det har med sig i det andra afseendet.

Jag har icke kunnat tåga i denna fråga. Jag har velat tillkännagifva, att jag icke vågar vara meddelaktig i ansvaret för att en, enligt mitt tycke, så vigtig sak som denna skulle falla.

Jag skall icke göra något yrkande. Flere talare af landtmannapartiet hafva helt öppet i sina anföranden sammanbundit äfven denna fråga med grundskatteafskrifningen och sålunda visat, att den för dem i djupaste grunden är en skattepolitisk fråga. Under sådana förhållanden lär det väl vara alldeles förgäfvat att kämpa i denna sak. Men sorgligt synes det mig, att äfven värden om sjuka och sårade soldater (när den olyckliga dagen en gång kommer, att äfven våra barn skola räknas med bland dem), att äfven denna fråga, säger jag, skall kunna i denna kammare göras till en skattepolitisk fråga.

Häruti instämde herrar *Stockenberg, Lundberg, Söderblom* och *Kardell*.

Herr Pehrson i Törneryd:

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden som derunder förekommit gaf herr talmannen proposition *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å densamma och bifall i stället till det yrkande, som innefattades i den af herr *Carl Ifvarsson* m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår hvad statsutskottet hemställt i 9:de punkten af utlåtandet n:o 5, och antager det förslag, som innefattas i den af herr *C. Ifvarsson* m. fl. vid samma punkt afgifna reservationen,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets omförmälda hemställan.

Omröstningen utföll med 143 ja och 66 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med japropositionens innehåll.

Punkterna 10—15.

Biföllos.

Punkten 16.

Med tillstyrkande af hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit hemställde utskottet i denna punkt:

*Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.*

att Riksdagen, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 januari 1889 omförmälda grunder för organisation af en stamtrupp vid Blekinge bataljon jemte hvad deri föreslagits beträffande personalens aflöning, måtte bevilja till stamtruppens uppsättning äfvensom underhållet af densamma vid volontärskolan ett årligt anslag af 99,000 kronor;

att, vid bifall härtill, detta anslagsbelopp jemte de redan å bataljonens stat till volontärers aflöning uppförda 5,292 kronor 50 öre, sistnämnda belopp, i den mån det för ändamålet varder disponibelt, måtte under benämning: »aflöning till stamtrupp vid Blekinge bataljon, reservationsanslag» uppföras under fjerde hufvudtiteln näst efter anslaget till stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon;

samt att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å anslaget uppkomma, måtte af Kongl. Maj:t få disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter.

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer afgifvits

dels af herrar *C. Ifvarsson, A. P. Danielson, A. Persson* i Mörarp, *N. Petersson* i Runtorp, *Lasse Jönsson, H. Andersson* i Bringåsen, *L. Fr. Odell, C. J. Petersson* i Eksebo, *A. G. Anderson* i Himmelsby och *A. Johansson* i Löfåsen, hvilka yrkat:

»att Riksdagen, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 januari 1889 omförmälda grunder för organisation af en stamtrupp vid Blekinge bataljon jemte hvad deri föreslagits beträffande personalens aflöning, må bevilja till uppsättning af en stamtrupp vid nämnda bataljon å 300 man äfvensom till underhållet af densamma vid volontärskolan ett årligt anslag af 60,000 kronor;

att, vid bifall härtill, detta anslagsbelopp jemte de redan å bataljonens stat till volontärers aflöning uppförda 5,292 kronor 50 öre, sistnämnda belopp, i den mån det för ändamålet varder disponibelt, må under benämning: »aflöning till stamtrupp vid Blekinge bataljon, reservationsanslag» uppföras under fjerde hufvudtiteln näst efter anslaget till stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon;

samt att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å anslaget uppkomma, må af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter»;

och dels af herr *J. Anderson* i Tenhult.

Efter föredragning af punkten, begärdes ordet af

*Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)*

Herr Danielson, som yttrade: Som herrarna finna hafva äfven här åtskilliga af utskottets ledamöter från denna kammare varit af särskild mening och ansett att endast i så måtto ett bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande förslag borde ifrågakomma, att stammens numerär i stället för 500 man, som Kongl. Maj:t föreslagit, bestämdes till 300 man eller lika stor stamstyrka, som Västernorrlands bataljon fick sig tilldelad år 1887; och man har härvid ansett, att en jemförelse med nämnda bataljon vore tillräcklig för att visa befogenheten af en sådan förändring. Af de siffror, som i reservationen blifvit anförda, framgår nemligen att befolkningen i Blekinge län är till antalet vida mindre än inom Västernorrlands län och likaså att beväringmanskapets antal inom det förre länet är vida lägre än inom det senare. Häraf följer, att en bataljon i Blekinge af 300 man skulle vara fullt tillräcklig för den beväringstam, som der finnes. Nu har såsom skäl för den högre numerären af 500 man för den ifrågasatta bataljonen derstädes blifvit anfördt, att densamma skulle komma att delvis tjenstgöra såsom garnison i Karlskrona och delvis bidra till dess försvar. Jag vill då i det fallet erinra, att då vi beviljade anslag för reglering af flottans stamtrupper, så hade man äfven tagit hänsyn till försvaret af Karlskrona, så att den numerär, som bestämdes för flottans stamtrupper, beräknades såsom tillräcklig jemväl för försvaret af sjöfästningarna derstädes. Hvad beträffar garnisonstjenstgöringen, så har Kongl. Maj:t sjelf sagt i den kongl. propositionen att densamma komme att till väsentlig del ombesörjas af flottans manskap.

Det är för att möjligen kunna göra några besparingar — och dessa torde nog komma att tagas i anspråk för ändamål, som längre fram i denna hufvudtitel angifvas, såsom t. ex. i fråga om betäckande af bristen å anslaget till volontärskolan å Karlsborg samt mycket annat — som man trott sig böra göra en lämplig fördelning af det befintliga anslaget till »garnisonskommendering i Karlskrona» och såsom herrarna finna af reservationen afser ändringen ingen-ting annat än att man beräknat för en bataljon af 300 man allenast 60,000 kronor och att man önskat bespara statsverket för kommande behof återstoden 39,000 kronor.

Det är med hänsyn till dessa och de i reservationen i öfrigt anförda skäl som jag hos herr talmannen anhåller att få yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts som utskottets förslag i denna punkt samt bifall till den af herr Carl Ifvarsson och mig m. fl. afgifna vid betänkandet fogade reservation, hvilken jag icke anser nödigt uppläsa.

Vidare anförde:

Herr Anderson i Tenhult: Jag har såväl på afdelningen som inom utskottet yrkat afslag å den föredragna punkten och jag har gjort detta, emedan jag ansett det vara origtigt att man så här bitvis kommer fram med det ena ändringsförslaget efter det andra, utan att man ens får någon antydning om huru långt rege-

ringen i fråga om landtförsvaret vill gå och huru kostnaden kommer att ställa sig på det hela. Jag har äfven af det skälet yrkat afslag, att det velat synas som om regeringen icke ville lyssna till de höga rop, som från landtbefolkningens sida blifvit höjda i syfte att densamma måtte ställas i jembredd med andra skattskyldiga, så att de icke längre blefve framför andra särskildt af skatter betungade. För min del kan jag icke vara med om att bifalla det föreliggande förslaget, så vida skattejorden ensamt skall bära tyngden af det försvar, som vi nu hafva. Det låter visserligen vackert i den kongl. propositionen att den föreslagna ändringen icke skulle komma att medföra någon egentlig kostnad. Man har dock en viss erfarenhet om huru det förut gått till i dylika fall. Ty så snart ett förslag blifvit af riksdagen bifallet, så har det samma inom kort tid derefter påkallat nya anslagspropositioner.

Med denna min uppfattning anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å såväl den kongl. propositionen som å utskottets förslag.

Chefen för kongl. landtförsvardepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Lika mycket som jag hade väntat ett motstånd eller afslag inom denna kammare å Kongl. Maj:ts förslag angående ökning af anslaget till trängen, och hvilket förslag jag, detta oakadt, ansett vara min pligt att framlägga, lika öfverraskad får jag bekänna att jag blef, när jag läste reservanternas förslag beträffande den nu föredragna punkten. Ty här är icke fråga om att öka något anslag eller om någon ändring, som komme att tynga på budgeten, utan här har Kongl. Maj:t endast sökt att på ett för försvaret så effektivt sätt som möjligt använda redan beviljade och tillgängliga medel.

Det kan visserligen, såsom en talare nyss gjorde, låta sig sägas, att man icke bör vidtaga några förändringar eller bevilja därför erforderliga medel, innan man vet huru långt man vill gå och huru kostnaderna för det hela i framtiden komma att ställa sig. Men ingen kan på förhand bestämma dessa förhållanden. För öfrigt hör detta icke till den sak, som nu föreligger, då det ju icke är fråga om ökade kostnader eller bördor för den skattskyldige, hvarom nämnde talare ordade, och hvad beträffar hans anmärkning att det ifrågasatta anslaget möjligen icke skulle komma att räcka till, utan att det vore att befara att Kongl. Maj:t snart skulle framkomma med ökade anspråk på anslag för ifrågavarande ändamål, så tror jag att densamma icke var befogad, ty Kongl. Maj:t har sökt beräkna att anslaget skulle blifva fullt tillräckligt, så att vidare anslag för den saken icke skulle komma att påkallas. Men — när man icke vill en sak, så gäller det ju att hitta på några skäl, och då var det ju onekligen ganska qvickt påhittadt att anställa den här jämförelsen med förhållandena vid Vesternorrlands bataljon. Jag kan dock icke inse hvarför man just tog denna bataljon såsom exempel; man hade ju lika gerna kunnat härtill åberopa Smålands grenadierbataljon eller lifregementets grenadiercorps, ehuru dessa icke äro värfvade, utan indelta. Hvad Vester-

*Angående
anslag till
stamruppvid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)*

norrlands bataljon beträffar, så har Kongl. Maj:t ansett att den rätteligen bort ordnas på enahanda sätt, som ett vanligt regemente; och om man genomläser Kongl. Maj:ts förslag vid 1886 års riksdag, så finner man att statsrådet der yttrat att huru önskvärdt detta vore, man likväl funnit nödvändigt att dermed låta anstå samt att begränsa kostnaden inom de nuvarande tillgångarna. Således har Kongl. Maj:t icke sagt, att denna stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon å 300 man vore tillräcklig, utan Kongl. Maj:t har endast sagt, att man tills vidare finge nöja sig med hvad som redan blifvit beviljadt, samt att man för det dåvarande icke kunde ifrågasätta en ökning, huru önskelig den än kunde vara.

Nu har man medel till dessa 500 man vid den föreslagna bataljonen och då är det väl också skäl att använda dessa medel härtill.

Hvad sedermera beträffar jmförelsen mellan beväringantalet i Västernorrland och i Blekinge län, så kan densamma visserligen taga sig bra ut på papperet, men man hade lika gerna och med mycket mera skäl kunnat uppdraga en jmförelse mellan beväringstyrkan inom sistnämnda län i förhållande till beväringstyrkan inom hela armén och i förhållande till stammens styrka, då man skolat komma till det resultat, att en stamsoldat funnes för hvarje beväring. När man nu vet att beväringen i Blekinge uppgår till ett antal af 700 eller mellan 500 å 600 — ty antalet har på senare åren gått ned — så passar det just bra att bestämma denna bataljons numerär till 500 man, hvilket antal Kongl. Maj:t ansett sig kunna föreslå utan att dervid behöfva begära någon ökning i befintliga anslag.

Det har blifvit nämndt, att man vid regleringen af flottans organisation hade tänkt att den numerär, som då uppsattes, skulle räcka till för sjöfästningarnas försvar och att således hänsyn icke behöfde tagas till detta försvar vid uppsättande af nu föreslagna bataljon. Härvid torde böra erinras att denna bataljon endast afser landfästningarnas försvar och att den alldeles icke är afsedd att användas vid sjöfästningarna.

Vid 1871 års och jag tror äfven flera andra omorganisationsförslag hade man beräknat att uppsätta ett regemente i Blekinge å 1,000 man, så att Smålands grenadierbataljon icke längre skulle behöfva nödgas att mottaga beväringen der nere.

När nu, som sagdt, det icke är fråga om att öka något anslag, utan endast om sättet att använda en befintlig ordinarie tillgång på det fördelaktigaste sätt, så får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och utskottets förslag.

Herr Svensson från Karlskrona: I likhet med hvad herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet yttrat, får jag förklara, att äfven jag är öfvertygad om behovet af ifrågavarande stamtrupp för Blekinge och för försvaret af Karlskrona. Om det vore fråga om ett nytt anslag, så skulle jag icke så mycket förvånats öfver det motstånd, som föreliggande förslag fått röna från flere bland statsutskottets ledamöter af denna kammare. Men då här icke är

fråga om att åtaga sig några ökade bördor, utan endast om användandet af medel, som redan finnas, för ett speciellt nyttigt ändamål, hade jag trott, att förslaget skulle röna mera tillmötesgående och välvilja, än som kommit detsamma till del.

Här har i dag en talare på hallandsbänken yttrat, att det vore önskvärdt att anslagen blefve sammanförda i större grupper, samt att bestyret med den speciella fördelningen öfverlemnades åt Kongl. Maj:t.

Här är nu fråga om ett anslag, som redan är beviljadt och som Kongl. Maj:t blott begärt att få använda på annat sätt, hvaregenom försvaret blefve mera effektivt. Men det oaktadt motsätta sig Andra Kammarens statsutskottsmedlemmar denna Kongl. Maj:ts begäran.

Man har därför ej mycket att hoppas; men då jag, som nyss nämnts, är lifligt öfvertygad om fördelarne af en sådan stamtrupp för Blekinge läns beväring, och då jag anser denna stamtrupp erforderlig för upprätthållande af garnisonstjenstgöringen i Karlskrona, såsom äfven af statsutskottet betonats, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Pehrson i Törneryd:

Herr Peterson i Hasselstad: Då jag med min röst bidrog till det slut, hvartill utskottet kommit, gjorde jag det i den öfvertygelsen, att en stamtrupp för Blekinge, så stor som här är föreslaget af Kongl. Maj:t, är behöfelig. Som blekingebo kände jag mycket väl, att det ej funnits någon stamtrupp i Blekinge sedan år 1871, då marinregementet indrogs, och när, som utskottet anför, staten ej finge ett enda öres större utgift, derest en stamtrupp, på 500 eller 300 man uppsattes, än den nu har för den kommendering, som ditsändes, så ansåg jag det fördelaktigt dels för staden Karlskrona, dels för vår flottas försvar i allmänhet, om det i Blekinge uppsattes en stamtrupp på 500 man.

Det har sagts, att skilnaden mellan 300 och 500 man icke skulle vara så särdeles betydlig. Detta är nog sant, men 500 man äro dock alltid starkare än 300; och äfven om en del af dem skulle befinna sig på andra ställen inom länet, så är det gifvet, att det tager mindre tid att skaffa in dem till Karlskrona än det åtgår för införskaffande af manskap från 1:sta och 2:dra militärdistriktet.

Nu är frågan, huru vida det ena eller andra är för staten fördelaktigast. För min del kommer jag att rösta för utskottets förslag, då dess antagande ej skulle medföra någon utgift för staten; men skulle kammaren i enlighet med reservanternas förslag anse, att en styrka af 300 man vore tillräcklig, så må kammaren dervid göra som den behagar. Och om kammaren beslöte sig för 300 man, så finge man vara nöjd äfven dermed, ty 300 man är i alla fall bättre än ingen man.

Jag skall emellertid för min del yrka bifall till utskottets förslag.

*Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)*

Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)

Herr Lasse Jönsson: Inom utskottet var jag först mycket tveksam, huru jag skulle ställa mig till denna fråga. Den syntes mig nemligen innebära ett af de steg, hvarigenom man fastslår de gamla förhållandena och försvårar införandet af önskvärda reformer. Jag var därför af den tanken, att man rent af borde motsätta sig denna åtgärd och derigenom påskynda den stora frågans lösning. Hvarje steg, som toges i denna riktning, bidrager enligt mitt förmenande att fastläsa det gamla förhållandet, ty genom hvarje ny bataljon som upprättas sker en förbättring i vårt försvar, på samma gång som statsbudgeten ökas. Det kan därför inträffa, att när tiden för den stora reformen kommer, det ej finnes medel för dess genomförande. På dessa grunder tänkte jag till en början i likhet med herr Anderson i Tenhult yrka afslag å Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt. Men efter samråd med åtskillige af utskottets ledamöter har jag trott det vara bättre att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, dock med den ändring, att bataljonens styrka bestämdes till 300 man, emedan derigenom möjlighet kunde beredas till förening med Första Kammaren, så att det skulle komma att stanna vid nyssnämnda numerär.

Det har under diskussionen yttrats, att uppsättandet af denna stamtrupp ej skulle kosta någonting. Jag tror ej, att detta påstående håller streck. Ty de kommenderingar, som från första och andra militärdistriktet nedsändts till Karlskrona, betraktas som ett slags korpralskola, och de få der undergå en öfning, som de annars skulle hafva fått undergå på annat ställe. Och jag tror, att om dessa kommenderingar indragas, dessa öfningar för de två militärdistriktet i alla fall komma att kvarstå, och att de otvifvelaktigt blifva förenade med kostnader för staten.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Jag har begärt ordet dels för att lemna en upplysning, dels för att säga en sak, som jag glömde i mitt första anförande.

Vesternorrlands beväring är mycket för stor i förhållande till stammen. Detta har haft till följd, att då Kongl. Maj:t bestämt sig för att öfva trängbeväringen från den norrländska fördelningen i Stockholm, han tagit dessa 400 man till allra största delen från Vesternorrlands län, just för att minska disproportionen mellan stamstyrkan och beväringen derstädes.

Hvad beträffar korpralskolorna i första och andra militärdistriktet, så är det gifvet, att dessa komma att kosta penningar, men därför komma icke anslagen att ökas, ty dessa penningar skola tagas på reservationsanslaget till indelta arméns vapenöfningar. Man har nu också flyttat korpralskolorna från Karlsborg till regementena, för att få undervisningen för billigare pris och anslaget att räcka till äfven för 1:sta och 2:dra militärdistriktets korpralskolor.

Det var endast dessa båda upplysningar jag ville lemna.

Herr Danielson: Jag har begärt ordet endast för att fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att enligt Kongl. Maj:ts förslag antalet fullt utbildadt manskap egentligen icke blir 500, utan 837 man, och att således, om man bestämmer sig för reservanternas förslag, truppstyrkan i sjelfva verket blir 500 man och något der-utöfver, i hvilket fall ju Kongl. Maj:t får fullt upp den siffran, som han anser nödvändig.

Det är det förhållandet, att det vid bataljonen utbildade manskapet skall kvarstå i bataljonen de 12 åldersklasserna som beväringstiden omfattar, som gör att man får antalet så betydligt ökad. Detta är ett ytterligare skäl, på hvilket jag ber få fästa kammarens uppmärksamhet.

Herr Kilman: Jag ville endast till kammaren framställa en fråga. Kan man tänka sig att till billigare pris få en någorlunda besättning i Karlskrona i händelse af krig? Man har ju befålet. Befålet har en ganska god andel i kostnaden och genom att sålunda till detta befäl lemna en trupp, får man en temligen stark besättning i nämnda stad. Hvad *behöfvet* af besättningen beträffar, behöfver man knappt tala om den saken, då flottan har sitt stora förråd der, och åtskilliga fästningar behöfva försvaras. Det är således enligt min tanke af ofantlig vikt att få en något så när stark besättning i Karlskrona, hvarigenom man i händelse af krig besparades att detachera betydliga truppstyrkor dit. För försvaret i sin helhet blefve det en vinst, om Karlskrona kunde försvara sig sjelft så att säga. Jag ber på dessa grunder få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Derunder hade yrkats 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o) afslag å densamma och bifall i stället till det förslag, som innefattades i herr C. Ifvarssons med fleres reservation och 3:o) afslag å så väl utskottets som förenämnde reservanternas förslag. Herr talmannen upptog dessa yrkanden, hvart efter annat, till proposition och förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till reservationen. Votering blef emellertid begärd och försiggick, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till utskottets hemställan, i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår hvad statsutskottet hemställt i 16:de punkten af dess utlåtande n:o 5 och antager det förslag, som innefattas i den af herr C. Ifvarsson m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservationen,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

*Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)*

Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)

Omröstningen visade 128 ja mot 65 nej; och hade kammaren i följd deraf, med afslag å utskottets hemställan, bifallit det förslag, som innefattades i herr Carl Ifvarssons med fleres vid punkten fogade reservation.

I punkten 17, som härefter föredrogs, hemstälde utskottet: att, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning beträffande höjning i anslaget till volontärskolor, detta anslag måtte vid oförändradt belopp af 285,000 kronor bibehållas.

I fråga härom anförde:

Chefen för kongl. landtförvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Denna motivering måste jag yttra mig något om och motsätta mig i den mån jag kan. Man har ökat volontärantalet betydligt genom antagandet af volontärer vid beväringstrupperna, Gotlands, Blekinge och Hallands bataljoner. Man har vidare sökt sköta denna skola så väl som möjligt, så att den blifvit ett slags militärisk folkhögskola, och eleverna hafva der lärt sig en hel mängd saker, såsom räkna, skriva, gymnastik m. m. Detta har gjort att volontärplatserna blifvit eftersökta och fullt besatta, och i samma mån har kommenderingen till Karlsborg ökats, hvarigenom kostnaderna äfven stigit, så att, ifrån att der förut blef ett överskott ärligen af 30,000 kronor, anslaget sedermera gått åt och till och med överskridits till icke obetydligt belopp. Då sökte Kongl. Maj:t, för att hålla sig så nära anslagsbeloppet som möjligt utan att förstöra organisationen, se till huru stor nedsättning, som skulle kunna göras i antalet volontärer utan att förderfva det hela, och gjorde då en ganska väsentlig nedsättning. Att denna icke kunde vara angenäm för regementena är tydligt, då man der ville hafva så många som möjligt kommanderade till denna skola. Oaktadt denna nedsättning överskreds anslaget för år 1888, enligt hvad jag efter bokslutet varit i tillfälle inhemta, med 104,000 kronor.

Nu säger Kongl. Maj:t, att han gjort hvad han kunnat för att begränsa utgifterna å anslaget, men då det synes lämpligare att komma till så nära öfverensstämmelse som möjligt mellan anslaget och utgifterna derå, hemställer Kongl. Maj:t om höjning af anslaget och med 50,000 kronor. Men då synes utskottet anse, att då Kongl. Maj:t redan träffat anstalt för nedbringande af elevantalet vid volontärskolan, kan detta ske i ännu större mån, och då behöfver anslaget icke ökas. Detta kan just icke sägas vara uppmuntrande till sparsamhet; ty man kan mycket väl vända om denna sats och säga, att derest Kongl. Maj:t icke nedbringat elevantalet, hade ökning af anslaget bort ske. Då Kongl. Maj:t nu vill höja anslaget med 50,000 kronor i tanke på att sedan kunna hålla sig nära till anslagsbeloppet, säger utskottet, att det icke bör ske, utan det kan gå för sig med samma anslag som hittills. Detta är ett minst sagdt besynnerligt resonnement.

Jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag på utskottets förslag.

Herr Danielson: Som herrarne finna, är statsutskottets motivering i denna punkt ganska kort, men den grundar sig hufvudsakligen på det till statsrådsprotokollet gjorda uttalandet i frågan, att nemligen Kongl. Maj:t beslutat nedbringa elevantalet vid volontärskolan å Karlsborg för åren 1888—1889. Utskottet har därför ansett, att man borde vinna erfarenhet om resultatet af denna åtgärd, så att man finge se huru pass utgifterna under anslaget i följd häraf kunnat nedbringas och huru vida denna inskränkning medförde någon försämring för regementena, innan någon höjning af anslaget egde rum. Detta är skälet, och man kan för öfrigt icke säga, att Kongl. Maj:t står i förlägenhet för medel härtill, då detta är ett förslagsanslag, så att detta egentligen kan sägas endast utgöra en beräkningsfråga; och intet hindrar Kongl. Maj:t att öfverskrida anslaget, om det är nödvändigt. Nog af, sedan åtgärder vidtagits, som man har skäl att antaga egt rum först efter grundlig pröfning, för att nedbringa elevantalet, och då utskottet lika väl som Kongl. Maj:t hade den uppfattning att sådant kunde ske, har utskottet ansett, att man borde afvakta tiden och se till, huru det sedermera kunde gestalta sig. Derför har utskottet ansett, att anslaget bör bibehållas vid oförändradt belopp, och därför får jag också yrka bifall till utskottets förslag.

*Angående
anslag till
stamtrupp vid
Blekinge
bataljon.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de olika yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 18 och 19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20—22.

Biföllos.

Punkten 23.

Under denna punkt hemställde utskottet, att, vid bifall till hvad utskottet under punkt 16:o föreslagit, dels anslaget till garnisonskommendering i Karlskrona, kronor 99,000, måtte ur 1890 års riksstat utgå, dels ock de behållningar, som under innevarande år kunna å sistnämnda anslag uppkomma, finge användas till enahanda ändamål som blifvande reservationer å anslaget till aflöning till stamtrupp vid Blekinge bataljon.

Deremot hade i en vid punkten fogad reservation af herrar *C. Ifvarsson, A. P. Danielson, A. Persson* i Mörrarp, *N. Petersson* i Runtorp, *Lasse Jönsson, H. Andersson* i Bringåsen, *L. F. Odell, C. J. Petersson* i Eksebo, *A. G. Andersson* i Himmelsby och *A. Johansson* i Löfåsen yrkats:

»att, vid bifall till hvad de under punkt 16:o föreslagit, dels anslaget till garnisonskommendering i Karlskrona, kronor 99,000,

må ur 1890 års riksstat utgå, dels ock de behållningar, som under innevarande år kunna å sistnämnda anslag uppkomma, må användas till enahanda ändamål som blifvande reservationer å anslaget till aflöning till stamtrupp vid Blekinge bataljon».

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Danielson: Sedan kammaren nu bifallit reservanternes förslag i 16 punkten, ber jag att här få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den vid den nu föredragna punkten afgifna reservation.

Vidare yttrades ej. Med afslag å utskottets hemställan och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren det förslag, som innefattades i den af herr C. Ifvarsson m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservation.

§ 6.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående förhöjd pension vid afskedstagandet för distriktchefen i sydöstra tulldistriktet *F. Nisbeth*; och

angående pension för lektorn vid skogsinstitutet *August Emil Algot Holmgrens* enka *Charlotte Eleonora Holmgren*, född *Öhman*.

Dessa kongl. propositioner begärdes på bordet och bordlades till nästa sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,53 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Rättelser:

i Andra Kammarens protokoll n:o 26.

Sid.	4,	rad.	16	nedifrån	<i>står:</i>	Huru
					<i>läs:</i>	Herr
»	8,	»	14	uppifrån	<i>står:</i>	43 procent
					<i>läs:</i>	73 procent
»	31,	»	3	»	<i>står:</i>	få
					<i>läs:</i>	får
»	31,	»	26	»	<i>står:</i>	der den kan konkurrera
					<i>läs:</i>	der den kan, konkurrera
